

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Bakalářská práce

**PROJEVY LÁSKY A MILOSTNÝCH CITŮ VE VYBRANÝCH
STAROSEVERSKÝCH RODOVÝCH SÁGÁCH**

Denisa Bohunická

Vedoucí práce: Mgr. Marie Novotná, PhD.

Praha 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Praze 26.6.2024

.....
Denisa Bohunická

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Marii Novotné, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za rady, podněty a inspiraci během psaní mé práce a během jejích předmětů se staroseverskou tematikou, které mě k napsání této práce inspirovaly.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Staroseverská literatura.....	7
2.1 Historický kontext.....	7
2.2 Ságy.....	8
2.3. Rodové ságy.....	9
3. Metoda výzkumu.....	10
3.1 Výzkumná strategie.....	11
4. Přehled dosavadního bádání.....	12
4.1 Projevy lásky a emocí ve středověké literatuře.....	12
4.2. Emoce ve staroseverské literatuře.....	12
5. Rozbory.....	15
5.1 Sága o lidech z Lososiho údolí.....	15
5.1.1 Obsah.....	15
5.1.2 Pozitivní projevy emocí.....	16
5.1.3 Negativní projevy emocí.....	21
5.2 Sága o Gíslim.....	27
5.2.1 Obsah.....	27
5.2.2 Pozitivní projevy emocí.....	27
5.2.3 Negativní projevy emocí.....	29
5.3 Sága o pobratimech.....	31
5.3.1 Obsah.....	31
5.3.2 Pozitivní projevy emocí.....	32
5.3.3 Negativní projevy emocí.....	33
6 Komparace předmětů výzkumu.....	38
6.1 Komparace textů.....	38
6.2 Komparace typů milostných emocí.....	38
6.3 Komparace formy projevů.....	40
7 Výsledky.....	41
8 Závěr.....	44
Bibliografie.....	45
Primární literatura.....	45
Sekundární literatura.....	46

Abstrakt

Tato bakalářská práce se soustředí na popisy projevů lásky a milostných citů ve vybraných staroseverských rodových ságách. Hlavním cílem této práce je jednotlivé typy projevů rozdělit na pozitivní a negativní a následně je rozdělit do skupin podle formy, kterou jsou čtenáři ság předávány. Práce nabízí výčet projevů z vybraných ság, jejich komparaci, a nakonec porovnání s dosavadním bádáním.

Klíčová slova

sága, emoce, láska

Abstract

This thesis focuses on description of expressions of love and amorous feelings in selected Old Norse family sagas. The main goal of this thesis is to sort out expressions as positive and negative and subsequently divide them according to a form, in which they are given to a reader of the sagas. This thesis offers a list of expressions from selected sagas, their comparison and finally a comparison with already done reseach.

Key words

saga, emotion, love

1. Úvod

Předmětem této práce jsou projevy lásky a milostných citů ve staroseverských rodových ságách. Konkrétně jsem vybrala tři rodové ságy: *Sága o lidech z Lososího údolí*, *Sága o Gíslim* a *Sága o pobratimech*. Cílem této práce je pomocí literární analýzy popsat milostné vztahy v jednotlivých vybraných sága, poukázat vždy na ty nejzásadnější a shrnout, jakým způsobem byla láska vyjadřována. Nejprve představím staroseverskou literaturu a ságy obecně a poté představím dosavadní bádání o tématech, kterým se budu v této práci věnovat, tedy bádání o emocích a lásce ve středověku a středověké literatuře obecně, a zejména specificky ve staroseverské literatuře, přičemž v jejím kontextu se budu věnovat i bádání o vztazích mezi muži a ženami. Dále si tato práce klade za cíl zejména popsat a uvést navzájem k porovnání milostné projevy ve vybraných ságách a demonstrovat na nich podobnosti v tom, jakým způsobem jsou v textech zachycovány. Literární textová analýza i komparace vybraných děl bude pro lepší orientaci rozdělena na pozitivní a negativní emoce, v další části pak budou rozděleny do tří kategorií podle formy projevu. Nakonec poté předvedu výsledky, kde budu srovnávat dosavadní bádání se svými vlastními zjištěními.

Ve staroseverských rodových ságách můžeme pozorovat i jiné projevy lásky než ty milostné a partnerské, zejména tedy mezi rodinnými příslušníky nebo mezi pobratimy. Těmto projevům lásky se však v této práci nebudu věnovat.

2. Staroseverská literatura

Staroseverskou literaturou se rozumí pojem, který označuje veškerou literaturu psanou, či ústně tradovanou staroseversky, která pojednává o období středověkých severských národů. Tyto literární prameny se dají rozdělit na dvě období, a to na dobu vikinskou a na dobu skandinávského středověku. Dobou vikinskou se označuje období 8. - 11. století a tato doba je charakteristická expanzí severských národů ze Skandinávie do okolních evropských zemí. Vikingové osidlovali především Island, ale také dále na severu Grónsko či Kanadu, směrem na jih získali území Normandie a směrem na východ na území Ruska až k Byzantské říši. Staroseverská literatura byla zásadně ovlivňována sousedními kulturami, a to zejména vlivem křesťanství. Obdobím středověku je označována doba 11. - 14. století. Tato doba je charakteristická vlivem christianizace, která se na území Skandinávie rozvinula. Staroseverské národy postupně opouštěli víru v pohanské bohy a rozšiřovala se víra v křesťanství, která se silně odráží právě v literatuře.

2.1 Historický kontext

V této práci se zabýváme jednak obdobím, ze kterého příběhy v ságách pocházejí, což je doba přibližně mezi lety 900 až 1050 a dále obdobím, kdy začaly být příběhy zapisovány, což je období od konce dvanáctého století až po století čtrnácté. Od konce 8. století obývali Skandinávii vikingové. Termínem viking označujeme obyvatele Skandinávie, ale jedná se především o někoho, kdo opustil domov a odjel na vikinskou výpravu. Již z toho je čitelné, že pro vikingské bylo jednou z charakteristických vlastností dobývání, plenění a osídlování cizích území. Dozvídáme se o nich předně z pramenů cizích zemí, zejména tedy potom z Anglie a anglosaské kroniky. Výchozím bodem je útok na Lindisfarne v roce 793, což je první zaznamenaný násilný útok na území Británie, od této doby je datována vikinská doba.¹ Obyvatelé Skandinávie postupně dobývali další území a díky svým specifickým lodím měli možnost dostávat se i dále do vnitrozemí. Na území Skandinávie se mezitím z menších království zformovala tři velká království, a to dánské, norské a švédské.

Norové expandovali zejména na západ a pak pokračovali na jih. Podmanili si ostrov Mann, mnoho území skotského pobřeží a Irska, poté postupovali do vnitrozemí Anglie a dále do Francie, údajně se dostali společně s dánskými vikingskými až do oblasti středozemního moře. Mimo jiné osídlili Faerské ostrovy, Island, Grónsko a poté postupovali až do Ameriky,

¹ Forte, *Viking Empires*, str. 8

kde založili na krátkou dobu osadu na území dnešního Newfoundlandu. Tímto se stali nejspíše prvními evropskými obyvateli, kteří dopluli až do Ameriky.

Dánští vikingové směřovali zejména na jih a západ. Jejich výpravy vedly na sever Francie až do Anglie a společně s norskými vikiny až k oblasti středozemního moře. Podmanili si část Anglie a vzniklo tak vikinské panství Danelaw. Na začátku 11. století nařídil král Ethelred, který vládl Anglii, povraždění všech Dánů žijících na území Anglie, toto nařízení se však vyhnulo panství Danelaw.

Švédští vikingové směřovali na východ a říkalo se jim také varjagové. Po vnitrozemských tocích putovali k Volze či Dněpru a odtud postupovali dále na jih, a to přesněji do arabských zemí a do Byzance k oblasti Černého moře. V Byzantské říši si varjagové vysloužili slávu, jelikož začali fungovat jako Byzantská garda.²

Seveřané byli národ s velmi pestrá kulturou a velmi bohatou mytologií. Vyznávali soubor mnoha pohanských bohů, přičemž nejdůležitějšími postavami bohů pro ně byli Þor a Ódin. Pro vikiny žijící například v Anglii byla typická asimilace náboženství, kdy v této době lze nalézt křesťanské kříže se staroseverskými výjevy. Na území Skandinávie začalo křesťanství pronikat kolem roku 831 skrze cizí misionáře. Seveřané přijali křesťanství poměrně rychle, ale poměrně dlouhé bylo období překrývání obou náboženství. Přestože začali Skandinávci pohřbívat své mrtvé do křesťanských hrobů, stále společně s mrtvým pohřbívali předměty s pohanskými motivy.

Na Islandu bylo přijato křesťanství později, a to na Sněmu mezi lety 999 a 1000. Postupně všichni obyvatelé přecházeli na křesťanskou víru, ale nedodržovali všechna pravidla, která má. Dokonce měli povolené výjimky, jako například obětování pohanským bohům, které mělo ale probíhat v soukromí. Další historickou dominantou Islandu byl *Althing*, což byl všeobecný sněm, který vznikl v roce 930. Na tomto sněmu vystupovali vlivní muži *goðové* a řešili zde veškeré spory, stejně jako důležité otázky pro obyvatele země.

2.2 Ságy

Pojmem *sága* jsou myšleny příběhy, které pojednávají o tématické dávné skandinávské nebo germánské historie. Většinou se věnují tématické vikinských výprav, osídlování Islandu nebo vztahům mezi islandskými rody. Původně nebyly zaznamenávány v takové písemné formě, v jaké je známe dnes, ale byly předávány orální tradicí. Samotné islandské slovo *saga* překládáme jako „to, co se říká“. Jak píše paní Novotná v předmluvě

² Derry, *History of Scandinavia*, str. 18-19

ke *Staroislandským ságám*, tento pojem označuje různé druhy původních i převzatých prozaických příběhů, v současné islandštině i vědní obor historie.³ Je důležité uvědomit si rozdíl mezi dobou, ve které příběhy vznikaly a dobou, kdy byly poprvé zapsány a poté dále upravovány do podoby, ve které je známe dnes. Příběhy pocházejí z období 10. až poloviny 11. století, tudíž hovoříme o období dlouhém asi sto padesát let. Avšak první písemně zaznamenané příběhy známe až z doby poloviny 13. až začátku 14. století, tudíž se jedná o rozdíl nejméně dvě stě let, což je důležité brát v potaz při četbě a zkoumání těchto textů.

Ságy lze dělit právě podle tematiky, které se věnují. Existují královské ságy, které popisují životy skandinávských králů. Dalším typem jsou ságy o dávných časech, které jsou založeny na kombinaci mýtů a legend a podstatně více se dotýkají fantastických motivů. Poté známe rytířské ságy, které vznikaly na motivy evropských rytířských románů, často jako jejich překlady ve formě ságy. Dále známe lživé ságy, které nebyly vytvořeny na základě skutečnosti, ale byly smyšlené. Tento typ sloužil spíše k pobavení než k zaznamenání skutečných osob, situací a příběhů. A jako poslední typ z tohoto rozdělení a zároveň pro tuto práci nejdůležitější jsou rodové ságy nebo ságy o Island'anech, které se věnují předně vztahům mezi rody na Islandu.

2.3. Rodové ságy

Rodovými ságami nebo také ságami o Island'anech je již popisován žánr, kterým jsou označovány příběhy, jejichž námětem jsou životy Island'anů od doby jeho osídlení, přibližně do doby přijetí křesťanství. Často jsou zde popisovány spory mezi obyvateli a celkově vztahy mezi nimi nebo výpravy do jiných zemí, osidlování a dobývání. Jelikož se dozvídáme poměrně hodně informací o tom, kdo s kým žil, o čem hovořili a za jakých okolností k různým situacím docházelo, získáváme poměrně detailní popis islandské společnosti své doby a můžeme zde dobře zkoumat vztahy, a tedy i milostné vztahy mezi postavami příběhů.

Rodových ság se dochovalo velké množství a častou jsou spolu značně provázané. Nejedná se o chronologický zápis událostí, ale spíše o různé části historie, které byly samostatně zapsány a vědci se z nich snaží utvořit celistvý příběh. Z toho důvodu je možné nalézt stejné události nebo stejné postavy ve více ságách. Přestože rodové ságy popisují zejména životní příběhy islandských rodů, děj se neodehrává pouze na Islandu. Jak už bylo řečeno, ságy vyprávějí o období vikinské doby a často popisují také výpravy do jiných zemí.

³ Předmluva. *Staroislandské ságy*. Str. 7

Děj se tedy často odehrává například v Norsku, kde se do děje zapojuje norský král, ale také v Grónsku, v Irsku atd.

3. Metoda výzkumu

Účelem této práce je nalezení veškerých projevů lásky a milostných citů ve třech výše zmíněných ságách a jejich obecných spojitostí. Metoda spočívá ve vyhledání, následném zapsání a v neposlední řadě rozčlenění dle formy a typů. V této práci budu nejprve rozdělovat projevy emocí na pozitivní a negativní, přičemž pozitivními jsou myšleny zejména projevy lásky, spokojeného manželství a náklonnosti. Naopak mezi negativní patří projevy žárlivosti, nešťastného manželství nebo uražené ješitnosti a následné pomsty z lásky.

Dále budou emoce rozdělovány podle toho, jakým způsobem jsou čtenáři sdělovány. Budu je tedy dělit dle formy, přičemž první je vypravěčská forma, kdy se o citech dozvídáme přímo skrze komentář vypravěče. V této části se pokusím zdůraznit každý projev lásky, na který můžeme v sáze narazit prostřednictvím vět, které nám nabízí vypravěč. Jedná se o krátké úryvkové věty, často v přímé řeči, kterými vypravěč popisuje vztah mezi dvěma postavami, o kterých se zrovna v příběhu hovoří. Vždy uvedu příklad a pokusím se vysvětlit okolnosti v příběhu. Druhá je skrze popisy činů postav, které by mohly být čtenářem chápány jako motivované milostnými činy. Zde je třeba více do hloubky popisovat děj příběhu. A poslední je skrze přímou řeč postav, která úzce souvisí s popisem děje a činy postav. Nejprve projevy zasadím do kontextu příběhu a poté je rozčlením dle formy pro větší přehlednost.

Nakonec budou v této sáze prezentovány výsledky literární analýzy těchto tří textů a vzájemná komparace mezi nimi. Účelem zde je zdůraznit jak podobnosti a rozdíly mezi tím, jakým způsobem jsou v různých ságách popisovány projevy milostných citů, tak daná zjištění uvést do kontrastu s již uskutečněným badáním.

Je třeba brát v úvahu, že ságový literární styl je specifický a jak píše ve své práci Marie Novotná, na čtenáře působí emočně chladně. Je tomu tak vzhledem k tzv. objektivnímu stylu ság. Vypravěč je zde v roli neutrálního pozorovatele, který jelikož nemá vhléd do nitra postav, popisuje pouze to, co je pro něj zřejmé a na první pohled viditelné.⁴ V ságách jsou často popisovány vztahy mezi lidmi v úvodu kapitol, které jsou ve velmi strohém znění, jako například: „*Byl muž jménem Ketil Nosek, syn Bjørna Buny. Ketil byl*

⁴ Novotná M. *Pojetí těla ve staroseverské literatuře*. str 156

*mocným hersim v Norsku a pocházel ze vznešeného rodu. ... Za ženu si vzal Yngvildu, dceru Ketila Berana, vynikajícího muže, a měl s ní pět dětí. Jeden syn se jmenoval Björn a dostal příjmi Nor, druhý Helgi Bjólan. S první Ketilovou dcerou, Þórunnou Rohatou, se oženil Helgi Hubený, syn Eyvinda Nora a Raförty, dcery irského krále Kjarvala.*⁵ Jak je zde možné vidět, toto je začátek *Ságy o lidech z Lososího údolí* a tímto způsobem začíná mnoho kapitol. Získáváme z těchto úryvků informace o rodinných vztazích a o manželství. Přestože manželství je jedním z témat této práce, těmto pasážím v textu se zde věnovat nebudu a nebudou tedy obsaženy v textové analýze.

Je třeba brát v potaz, že *Sága o lidech z Lososího údolí* a *Sága o Gíslim* jsou zpracovávány z výtisku přeloženého do češtiny a *Sága o pobratimech* částečně z angličtiny s pomocí ještě nedokončeného a nevydaného českého překladu kolegyně Marie Novotné. Tuto skutečnost je třeba brát v potaz v kontextu literární analýzy a případným odchylkám v textu.

V této práci budou používány všechny původní staroseverské znaky pro zápis vlastních jmen postav. Proto je důležité čtenáři představit výslovnost těchto použitých znaků. Þ je vyslovováno jako anglické znělé th, jako například ve slově *that*. Þ je vyslovováno jako anglické neznělé th, jako ve slově *thief*. Æ je vyslovováno jako pražské dlouhé e (é). A o je vyslovováno jako krátké otevřené o, podobně jako české o.⁶

3.1 Výzkumná strategie

V této práci bude užívána kvalitativní metoda výzkumu. Podstatou kvalitativního výzkumu je porozumění dané oblasti a následné zprostředkování výsledků čtenáři skrze psaný text. Snaží se porozumět jednání i strukturám, v nichž se jednání uskutečňuje. Pro porozumění jsou důležité kontexty. Práce si tedy neklade za cíl analyzovat data, ke kterým dojde pomocí tabulek a statistik, ale skrze porozumění předat čtenáři výsledky a zákonitosti formou psaného textu. Dále bude užíván induktivní přístup usuzování, tudíž povaha závěru se bude řídit tím, co v procesu výzkumu bude zjištěno a jak bude poznávána. A nakonec jelikož primárním zdrojem jsou literární texty, bude použit narativní výzkum, který je specifický tím, že jeho předmětem zájmu jsou příběhy a vyprávění. Cílem narativního výzkumu je identifikace toho, jakým způsobem jsou v textu utvořeny výběry, organizace, propojení a interpretace událostí či jevů, které jsou předmětem příběhu.⁷

⁵ Kap. 1. *Staroislandské ságy*. Str. 217

⁶ Staroseverština: Jazykové perličky. <https://www.severskejazyky.cz/staroseverština/jazykove-perlicky/>

⁷ Novotná H. *Metoda výzkumu ve společenských vědách*. Str. 27, 30, 259, 273

4. Přehled dosavadního bádání

4.1 Projevy lásky a emocí ve středověké literatuře

Projevy emocí a zejména milostných citů ve středověké literatuře jsou zkoumány především v kontextu rytířských či dvorských románů, které se rozšířily v západní Evropě z hrdinského eposu, často se zde setkáváme s pojmem *chanson de geste* neboli písně o činech. Hlavní postavou těchto příběhů je nejčastěji rytíř, který vykonává hrdinské činy ve jménu nějaké dámy. Francouzská středověká literatura má tendenci popisovat lásku ve zmařených vztazích, která musí překonávat překážky, které stojí milencům v cestě. Hrdinky, které jsou často v zajetí otce či manžela, jsou krásné a čisté. Často pocházejí z dobrých poměrů a jsou obdivovány mnoha zoufalými obdivovateli.⁸ Součástí hrdinské epiky je poezie a milostné verše.

Sif Rikhardsdóttir se ve své knize mimo jiné zaměřuje na to, jakým způsobem evropská středověká literatura ovlivňovala staroseverskou literaturu a jaké mezi sebou mají rozdíly. Ságová literatura byla sice v porovnání s evropskými romány stručnější, co se týče vyjadřování emocí, to ale neznamená, že by tam projevy emocí nebyly. Některé ságy dokonce obsahují stejnou emoční zátěž jako romány. Toto tvrzení podporuje to, že text v sobě nemusí obsahovat slova, která popisují emoce, aby je byl schopný vyjádřit. V románech a středověké evropské literatuře jsou emoce vyjadřovány ve velkém množství právě slovy a gesty s nimi spjatými, zatímco v ságách jsou tyto pojmy zmiňovány minimálně.⁹

4.2. Emoce ve staroseverské literatuře

Emoce jsou obecně často v ságách spojovány s fyzickými projevy, které popisují, co se zrovna děje s tělem postavy. Tomuto fenoménu se věnovalo mnoho literárních vědců. Brynja Þorgeirsdóttir emoce popisuje jako nahromaděný tlak uvnitř těla, který je v tekuté formě a může buď přetéct nebo prasknout a dostat se ven. Ve své práci zdůrazňuje tyto somatické projevy emocí. Na příkladu *Ságy o Njálovi* demonstruje, jakým způsobem postava reaguje na smrt svého nevlastního otce. Když zjistí, že otec uhořel, celé jeho tělo nateče a začne mu z uší stříkat krev, dokud neomdlí. Takové projevy emocí, většinou těch negativních pocitů, je ve staroseverských ságách celá řada.¹⁰ Kromě natékání těla a vytékání

⁸ Guðmundsdóttir 'How Do You Know If It Is Love or Lust?' *On Gender, Status, and Violence in Old Norse Literature*. Str.191

⁹ Rikhardsdóttir. *Medieval Emotionality: The feeling subject in Medieval Literature*. Str. 77

¹⁰ Þorgeirsdóttir. *Emotional Alterity in the Medieval North Sea World* Str. 17-42

krve a jiných tělesných tekutin z tělesných otvorů lze v ságách nalézt i jiné somatické projevy. Důležitým projevem je změna barvy, když člověk zčervená, tak je to projev hněvu, když člověk zmodrá, tak to poukazuje na velké emoční rozrušení. Vyčerpání a ulehnutí do postele je projevem zármutku. Bolestí očí se pak většinou projevuje pocit viny, když někdo někomu ublíží. V neposlední řadě je somatickým projevem i smrt ze zármutku, například když muž zemře po hádce se synem.¹¹

Přestože bádání o emocích a zejména těch milostných v rodových ságách není dostatečně zmapováno, Giselle Gos došla ve své práci na základě zkoumání *Ságy o pobratimech* k závěru, že vztahy mezi muži jsou v ní mnohem důležitější než jejich vztahy k ženám. Jako příklad udává to, že v sáze figuruje naprosté minimum ženských postav, které by byly nějakým způsobem spjaty s hlavními protagonisty.¹² Toto sice není pravidlem pro všechny rodové ságy, ale pro tuto ságu je to důležitým poznatkem, protože podporuje patriarchální rozčlenění, pro které jsou mnohem důležitější muži. K tomuto názoru přispívá i Aðalheiður Guðmundsdóttir ve své práci, kde hovoří o znásilnění, pro které sice v rodových ságách chybí pojem, ale hovoří se zde o něm. Není zde brán zřetel na ženskou svobodnou vůli.¹³ Znásilnění je chápáno jako společensky neakceptovatelné, ale ne z pohledu ženy, která se stane obětí. Je chápáno jako potupa a urážka pro mužské příbuzenstvo¹⁴ Stejně tak se jedná o bezemoční akt nebo alespoň mu v textech není věnován žádný prostor. To vypovídá o absenci pocitů v kontextu se sexuálním násilím v rodových ságách. Stejně tak hovoří o tom, kdy otcové nabízeli váženým mužům přenocování u své svobodné dcery v posteli, přičemž dívka do toho měla málo co mluvit. Jako příklad uvádí *Ságu o Ketilovi* (Ketils saga hængs), kterému je nabídnuto majitelem domu, zda chce nocovat sám nebo v posteli jeho svobodné dcery. On si v tu chvíli vybírá noc s dcerou a na její názor či pocity se nikdo neptá. Toto není výjimečný případ této ságy a autorka z toho vyvozuje závěr, že to byla otázka dobrých mravů a vychování, nabídnout noc se svou dcerou.¹⁵ To vypovídá o tom, že ženské pocity a emoce byly méně důležité než mužské potěšení. K vyjadřování emocí v ságách Aðalheiður Guðmundsdóttir dodává, že emoce jsou něco, co musí publikum číst takzvaně mezi řádky.¹⁶

¹¹ Novotná M. *Pojetí těla ve staroseverské literatuře*. Str. 167-173

¹² Giselle. *Women as a source of heilræði, 'sound counsel': Social Meditation and Community Integration. in Fóstbæðra saga*. Str. 284

¹³ Guðmundsdóttir 'How Do You Know If It Is Love or Lust?' *On Gender, Status, and Violence in Old Norse Literature*". Str. 192

¹⁴ Ljungqist. *Rape in the Icelandic Sagas: An Insight in the Perceptions about Sexual Assault on Women in the Old Norse World*. Str.431-432

¹⁵ Guðmundsdóttir 'How Do You Know If It Is Love or Lust?' *On Gender, Status, and Violence in Old Norse Literature*". Str. 189-190

¹⁶ Tamtéž. Str. 192

Sif Rikhardsdóttir v úvodu své knihy vychází ze závěru, že je již otrepanou pravdou to, že se autoři ság vyhýbají vyjadřování emocí či subjektivnímu pohledu, stejně tak to, že staroislandské ságy neměly dostatek verbálních prostředků pro vyjádření emocí či niterného stavu postav. Argumentuje tím, že jejich autoři upřednostňovali objektivní vyprávěcí styl, který nahrává podtextovému vyjádření emotivních scén, spíše než explicitnímu.¹⁷ Toto je specifikem ságového žánru, objektivní zachycení děje a strohý popis skutečností jsou typické rysy ság. V závěru své knihy pak podotýká to, že pro chápání projevů emocí je důležitý společenský kontext. Že tehdejší publikum bylo schopné rozumět reprezentaci emocí v textech.¹⁸ K tomuto názoru se přiklání i W.I. Miller, který se ve své knize věnuje zkoumání emocí z pohledu společenského statutu. Do popředí dává potřebu úcty a strach ze zostuzení. Vnímání emocí ve staroseverských ságách přirovnává k vnímání emocí naší moderní společnosti.¹⁹

Tématem žárlivosti z lásky a používání magie k vykonání pomsty v rodových ságách se zabývala Katrín Friðriksdóttir. Tyto pocity jsou zpravidla přisuzovány ženám. To ony jsou vykonavatelky pomsty, pokud jim bylo emočně ublíženo. Mezi žárlivostí a láskou jsou velmi často patrné souvislosti. Jako když je v *Sáze o Njálovi* muž proklet královnou kvůli její sexuální žárlivosti. Nebo když Gríma neváhá užít magie proto, aby ochránila reputaci své dcery, kterou svádí muž bez skutečného zájmu o sňatek. Autorka, také tvrdí, že důvody k použití jsou emoce, a to právě nejčastěji žárlivost, pýcha a vztek. A jedním z posledních důvodů pro užití magie je ochrana jejich milenců, když jdou do války nebo pomsta jejich smrti.²⁰

Tématem emocí v rytířských ságách se zabývala Markéta Ivánková. Rytířské ságy vznikaly často jako překlad rytířských románů, které vznikaly v západní Evropě. Překlady těchto ság měly norské aristokracii předvádět nejen aktuální pojetí dvorského válečníka a společenského řádu, ale také lásky. Také zde autorka Markéta Ivánková poukazuje na rozdíl mezi tradičními překladovými ságami, a to jakým způsobem zobrazují emoce a tělesnost a sekundárními rytířskými ságami, které se vrací k domácím konvencím. Vytyčuje, jak je v ságách důležitý vztah mezi rytířem a jeho vyvolenou, pro kterou je použit výraz, který překládá jako *nejmilejší*. Tvrdí, že partnerské dvojice charakterizují společné rysy, a to vzájemný respekt, trpělivost a uměřená mluva.²¹ Lze z jejich poznatků soudit, že láska je jedním z pilířů rytířských ság. Přestože tyto atributy měly rytířské romány

¹⁷ Rikhardsdóttir Sif. *Emotion in Old Norse Literature*. Str. 1

¹⁸ Tamtéž. Str. 175

¹⁹ Miller W.I. *Humiliation: And Other Essays on Honor, Social Discomfort, and Violence*. Str. 9-12

²⁰ Friðriksdóttir. *Women's Weapons: A Re-Evaluation of Magic in the Islendingssögur*. Str. 429-433

²¹ Ivánková. *Staroseverské rytířské ságy a jejich proměny*. Str. 75

a rytířské ságy společné, jednalo se o dva různé žánry, které byly psány autory s odlišným kulturním pozadím. Proto se nejedná o doslovné překlady, ale spíše přepracované texty. Rytířské ságy přinesly změnu zejména v tom smyslu, že láska a její veřejné projevy se změnila z něčeho, co bylo považováno za slabost v něco, co vyžadovalo úctu a uznání.²²

5. Rozbory

5.1 Sága o lidech z Lososiho údolí

5.1.1 Obsah

Sága o lidech z Lososiho údolí je jednou z nejrozsáhlejších dochovaných rodových ság. Tato sága popisuje několika generační příběh více než stovky obyvatel jedné oblasti Islandu, přičemž většina z hlavních postav je k sobě buď pokrevně nebo sňatkem svázána. Sága se věnuje zejména sporům mezi příbuznými, neshodám a neshodám, zejména pak mezi sourozenci.

Jednou z hlavních postav, které je věnována značná část ság, je Oláf. Hovoří se zde o jeho otci Hǫskuldovi, který si koupil otrokyni. Otrokyně byla němá a krásná, hned poté, co ji koupil tak s ní strávil noc a poté si ji přivezl domů, kde na něj čekala manželka. Manželce se nelíbilo Hǫskuldovo chování k otrokyni, a přestože s ní začal Hǫskuld trávit méně času, narodil se mu s ní syn. Svého syna Hǫskuld pojmenoval Oláf po svém strýci. Oláf byl jedním z nejkrásnějších dětí a později i dospělých mužů, zároveň byl mezi nimi nejschopnější. Později se v příběhu dozvídáme, že cizinka ve skutečnosti nebyla němá, ale jmenovala se Melkorka a byla synem irského krále, odvečena ve svých patnácti letech jako válečná kořist. Její syn Oláf se jako dospělý vydal do Irska za svým dědečkem a poté navštěvoval další místa a stal se velice úspěšným ve svých výpravách. Byl jedním z nejnadanějších a nejváženějších mužů na Islandu. Postupem času jeho vážnost jen stoupala. Se svou ženou měl mimo jiné syna Kjartana, který zdědil všechny důležité atributy po svém otci. Zároveň vychovávali Bolliho, syna Oláfova bratra. Kjartanovi a Bollimu se věnuje následující dějová linie.

Přestože se v sáze objevuje opravdu mnoho postav, dá se říci, že nejhlavnější z dějových linek je ta, která se věnuje osudům a životu Guðrún a jejím manželům. Celkem se dozvídáme o tom, že se vdávala čtyřikrát a jednou z hlavních zápletek je milostný trojúhelník mezi ní a dvěma pobratimy, Kjartanem a Bollim. S jejím prvním mužem nebyla

²² Guðmundsdóttir 'How Do You Know If It Is Love or Lust?' *On Gender, Status, and Violence in Old Norse Literature*". Str. 205

šťastná a rozvedla se s ním, druhého měla velmi ráda, ale zemřel, třetí byl z části její vinou zabít a čtvrtého také milovala a také zemřel. Nakonec zůstala sama se spoustou potomků a stala se z ní silně věřící žena chodící pravidelně do kostela.

5.1.2 Pozitivní projevy emocí

Nejprve je pro tento rozbor důležitý příběh Hǫskulda. Na jedné ze svých cest koupil otrokyni, nejednalo se však o obyčejnou ženu, byla krásná a němá. Poté, co si ji odkoupil, oblékl ji do krásných šatů a strávil s ní noc. Jelikož mu záleželo na tom, jak vypadala, dá se z toho soudit, že mu záleželo i na ní, takže se zde rozhodně jedná o nějakou formu zalíbení a není pouhou otrokyní.

O tom, že pro něj znamenala něco více svědčí i to, že si ji přivedl domů, přestože na něj doma čekala manželka Jórunn. Přestože Hǫskuld požadoval, aby se s cizinkou zacházelo slušně, Jórunn ji nebyla schopná přijmout ve své domácnosti. Přestože Hǫskuld už nenocoval se svou cizinkou tak často, poté co se vrátil domů a spával se svou ženou, z čehož lze soudit, že stále svou ženu Jórunn miloval a ctil, tak mu cizinka porodila chlapce. Ženy se navzájem v domácnosti nesnesly. Poté co byl odhalen její vznešený původ, Hǫskuld se k ní choval ještě lépe než doposud, narozdíl od jeho ženy. Situace mezi oběma ženami byla tak neúnosná, že musel Hǫskuld nechat Melkorku vystěhovat, dal jí hospodářství, kam se odstěhovala společně se svým synem Oláfem. Hǫskuld jí dal k dispozici vše, co potřebovala, což vypovídá o tom, že mu na jejím blahu a štěstí jejich syna velmi záleželo. Skoro jistě se dá říci, že choval úctu a určité milostné city k oběma ženám ve svém životě.

Jedním z prvních příkladů projevů milostných citů pomocí komentáře vypravěče, se kterými se lze v sáze setkat, je spojený se vztahem Oláfa a Þorgeð, což nám dokazuje věta: „*Oláf a Þorgeð zůstali v... a měli se velmi rádi.*“²³ Na základě této krátké věty lze soudit, že manželství Oláfa s jeho ženou je v sáze líčeno jako šťastné.

Pro tuto ságu je velice důležitý příběh Guðrún a jejích manželů, druhý její manžel se jmenoval Þórð. Þórð byl ženatý s Auð, ale přesto, když se účastnil sněmu, velmi vřele se po celou dobu věnoval Guðrún. Ta byla v té době provdaná za Þorvalda. Hovořila s ním o jeho manželství a o tom, co se o jeho ženě povídá. Ještě tentýž den oznámil, že se se svou ženou rozvádí. Jako důvod uvedl to, že nosí kalhoty, což bylo v té době dostatečným důvodem k rozvodu. Stejnou radu dával Þórð Guðrún, když se chtěla pomstít svému prvnímu muži. S Auð si rozdělil majetek, na kterém mu beztak moc nezáleželo a krátce po oznámení rozvodu se ucházel o Guðrúninu ruku. Ani Guðrún, ani její otec proti sňatku nic nenamítali

²³ *Staroislandské ságy*. Str. 256

a nedlouho poté se vzali. „*Þórð s Guðrúnou žili ve velké shodě.*“²⁴ To vypovídá o tom, že jejich manželství bylo šťastné, obzvlášť vezmeme-li v potaz, jakým způsobem byl popsán vztah Guðrún a jejího prvního muže. Je jasné, že oba k sobě s největší pravděpodobností chovali coby ještě předtím, než došlo k rozvodům. A oba se takto lstivě rozvedli právě z toho důvodu, že chtěli být spolu. Þórðova první manželka Auð samozřejmě tento pro ni potupný konec manželství nenechala bez pomsty, ale tomu se budeme více věnovat v další části této kapitoly. Další rok přijela za Þórðem jeho matka a žádala po něm ochranu, protože ji byl loupen majetek a byla k tomu používána magie. Vydal se za těmito lidmi, kteří matce ztrpčovali život, předvolal je za zlodějství a čarodějnictví a uvalil na ně trest vyhnanství. Když se zbytek obyvatel domu vrátil a dozvěděli se, co se stalo, Þórð už byl se svou matkou a zbytkem výpravy na lodi. Byla proti nim však použita magie, na moři začala hrozivá bouře a všichni, co byli na lodi utonuli. Tak skončilo druhé manželství Guðrún.

Dalším důležitým mužem v životě Guðrún byl Kjartan. Kjartan byl synem Óláfa a byl to velmi vážený muž, vynikal nad všechny své vrstevníky a byla mu předpovídána slibná budoucnost. Spolu s Kjartanem Ólaf vychovával ještě svého synovce, Kjartanova bratrance, Bolliho. Bolli a Kjartan byli pobratimové a chovali k sobě velikou bratrskou lásku. Kjartan často jezdil za Guðrún a bylo jasné, že mezi nimi panují vřelé milostné city. To dokazuje i tato pasáž v textu: „*Kjartan jezdil často do Laug v Sælingsdalu a u pramene zastihl obyčejně Guðrúnu. Kjartan se s ní rád bavil, protože to byla chytrá a výmluvná žena. Všichni se shodovali na tom, že Guðrún a Kjartan se ze všech mladých lidí k sobě nejlépe hodí.*“²⁵ mezi jejich otci také panoval přátelský vztah a často se navštěvovali „... a láska mezi oběma mladými lidmi jim v tom nebránila.“²⁶ Tato část textu dokazuje to, že tito dva mladí lidé k sobě chovali opravdu silné city, všichni kolem nich to věděli, včetně jejich rodičů. Přesto, že měl Kjartanův otec zlé tušení o vztazích mezi jejich rodinou a rodinou Guðrún, Kjartan pokračoval se schůzkami, a tak to trvalo další rok.

Kjartan se rozhodl, že se chce vydat na moře, to také oznámil Guðrúně. Jí toto Kjartanovo rozhodnutí velmi mrzelo, protože nechtěla, aby ji opustil a aby se mu na jeho cestách přihodilo něco zlého. Guðrún vyslovila přání, aby ji vzal na své cesty s sebou, což ale Kjartan odmítl. Řekl jí, ať zůstane na Islandu a čeká na něj tři léta. Guðrún mu na to odpověděla, že mu nemůže nic slíbit a v tomto duchu se rozešli. Nedá se ale říci, že by ji tento jeho odchod nezasáhl. Sice mu nepřislíbila, že na něj počká, ale z následujících událostí

²⁴ *Staroislandské ságy*. Str. 275

²⁵ Tamtéž. Str. 285

²⁶ Tamtéž. Str. 285

lze soudit, že tak učinila pouze z vlastní pýchy a ješitnosti a nechtěla dát najevo, jak moc ji na Kjartanovi záleží. Ten tedy společně s Bollim odjel pryč z Islandu.

Když se po nějaké době Bolli vrátil na Island, navštívil Guðrún a vyprávěl ji o svých cestách a o Kjartanovi. Bolli ji vyprávěl o Kjartanových úspěších a o řečech, které lidé vedou o jeho poměru s královou sestrou. Guðrún na tyto zprávy reagovala velmi pozitivně, protože Kjartanovi přála pouze to dobré a také dobrou ženu, podle toho, jak si zaslouží. V tu chvíli však konverzaci utnula a začervenala se, z toho se zdá usuzovat, že Kjartanovi sice přála jen dobré, ale zároveň ji velmi mrzelo, že se dostává někomu jinému jeho přízně.

Bolli zůstal na Islandu a často navštěvoval Guðrún. Jednoho dne k ní vznesl otázku, co by odpověděla, kdyby ji požádal o její ruku. To, co mu Guðrún odpověděla jasně vypovídá o tom, že stále chovala velmi silné city ke Kjartanovi, a přestože mu neslíbila, že na něj počká, tak čekala a doufala, že se k ní vrátí. „*Neved', Bolli, takové řeči, dokud bude Kjartan žít, nevdám se za žádného muže.*“²⁷ Bolli ji na to odpověděl, že s tímto míněním podle něj zůstane ještě dlouho svobodná, protože kdyby to cítil stejně, tak by ji po něm poslal vzkaz.

Bolli požádal o ruku Guðrúnina otce, který sice nemínil rozhodnout, jelikož Guðrún byla vdova a měla právo se rozhodnout sama, ale slíbil mu, že jeho žádost podpoří. Jelikož otec Guðrún radil, aby Bolliho žádost znovu zvážila, přestože Guðrún nechtěla, tak se neodvážila otci odporovat a zdráhavě přijala žádost o ruku. Lze usuzovat, že Guðrún nebyla se sňatkem úplně spokojena. Dá se to vzhledem k okolnostem očekávat, protože vřelé city stále chovala ke Kjartanovi a do manželství s Bollim byla spíše lehce dotlačena.

Mezitím se Kjartan chystal k návratu na Island. Před odjezdem se šel rozloučit s královou sestrou, o níž se hovořilo, že má s Kjartanem poměr. Králova sestra Kjartana obdarovala vzácným šátkem, který měl předat své budoucí nevěstě jako svatební dar. Tento dar mu dala se slovy, „*že určitě bude slušet Osvířově dceři Guðrúně...*“.²⁸ Což jasně vypovídá o tom, že Kjartan hovořil o Guðrún a měl úmysly vrátit se za ní na Island, a že se zde tedy nejednalo o neopětovanou lásku.

Brzy poté, co se Kjartan vrátil na Island, se dozvěděl o tom, že se Guðrún vdala, nedal na sobě ale nechat znát znepokojení, ani smutek. Po návratu je přišla přivítat Hrefna, sestra Kálfa, který byl Kjartanovým společníkem na cestách. Vyzkoušela si šátek, který dostal Kjartan od královny sestry a Kjartan reagoval tak, že by si chtěl Hrefnu vzít. „*Líbí se mi, jak ti ten šátek sluší, Hrefno! A myslím, že by bylo nejlepší, kdyby mi patřilo obojí, šátek*

²⁷ *Staroislandské ságy*. Str. 295

²⁸ *Tamtéž*. Str. 297

i děvče.“ Dále poračoval: „ ... *Vidím, že ti šátek sluší, a proto myslím, že by ses měla stát mou ženou.*“²⁹ Je otázkou, zda Kjartan opravdu choval nějaké city k Hrefně nebo se mu pouze líbila nebo jestli chtěl pouze zahnat myšlenku ztráty Guðrúny. Sňatek Kjartana a Hrefny skoro všichni velmi podporovali. Jejich sňatek doprovázely velké oslavy a zdá se, že nakonec to nebyl sňatek ze zatvrzelosti nebo smutku, ale oba novomanželé k sobě chovali vřelé city, to usuzujeme z toho komentáře vypravěče: „*Mezi Kjartanem a Hrefnou začala upřímná láska.*“³⁰

Guðrún mezi tím osočila Bolliho, že ji nevyprávěl vše o Kjartanově příjezdu, což ji rozmrzelo. Přestože byli s Bollim manželé, stále ještě chovala city ke Kjartanovi. O tom jasně vypovídá i krátká zmínka „*Všichni věděli, že stále touží po Kjartanovi, ikdyž to nedává najevo.*“³¹ Kjartan a Hrefna se nakonec měli opravdu rádi.

Když Bolli a Guðrún navštívili Kjartanova otce Oláfa, došlo zde podle textu k zajímavé slovní výměně. Je zde popisována situace, kdy se ženy baví o zasedacím pořádku u stolu. Zrovna ve chvíli, kdy Guðrún míjela Kjartanovo lůžko, Kjartan pronesl „*V čele stolu bude sedět Hrefna. Dokud já budu živ, bude jí vždy patřit první místo.*“³² Zdá se to býti naprosto logické, že žena toho nejváženějšího muže v jeho domě bude zaujímat čestné místo, ale v této výměně je naprosto jasné, že měl Kjartan potřebu říci toto velmi jasně před Guðrún, aby ji popudil, protože do té doby zaujímal čestné místo vždy ona. Dá se říci, že ji chtěl dát jasně najevo, že už byla nahrazena někým jiným, a to nejen v místnosti, ale i v jeho myšlenkách. Guðrún na něj pohlédla, změnila barvu, ale nic neřekla. Ať už to udělal proto, aby Guðrún popudil nebo chtěl jen to nejlepší pro svou ženu, dokazuje to, že choval ke své ženě úctu a respektoval ji, a i proto chtěl, aby zaujímal čestné místo.

Guðrún dlouho naléhala na Hrefnu, aby ji ukázala šátek, který dostala svatebním darem. Když jí ho ukázala, nijak se k němu nevyjádřila. Když se poté konala další návštěva, tentokrát u Guðrún a Bolliho, Hrefna si vzala šátek s sebou, když si ho pak chtěla druhý den obléknout, zjistila, že zmizel. Kjartan z krádeže obvinil Bolliho lidi, ten se tomu bránil, avšak z toho, co řekla Guðrún lze usuzovat, že právě ona mohla být na vině. „ ... *I kdyby totiž byla pravda, jak říkáš, že je tady snad někdo, kdo chtěl, aby se šátek ztratil, pak mám za to, že chtěl dostat jen něco, co mu patřilo. Myslete si, co chcete, kam se šátek poděl, já se však nezlobím, je-li uschován tak, že se s ním Hrefna ode dneška nebude moci pyšnit.*“³³ Ať už šátek vzala sama Guðrún nebo někdo na její popud nebo se opravdu jen ztratil, jisté je, že

²⁹ *Staroislandské ságy*. Str. 298-299

³⁰ Tamtéž. Str. 302

³¹ Tamtéž. Str. 299

³² Tamtéž. Str. 302

³³ Tamtéž. Str. 305

z toho rozhodně nebyla smutná, ba naopak měla radost, že se něco takového Hrefně přihodilo. Každopádně tato situace zapříčinila to, že se obě rodiny nerozešly v dobrém.

Tato událost rozpoutala nepřátelství mezi dvěma rody, Kjartan to Bollimu oplatil tak, že jim znemožnil přístup k záchodům a Bolliho rodina musela po dobu tří dnů vykonávat potřebu uvnitř. Po návratu domů Hrefna na Kjartana uhodila s tím, zda mluvil s Guðrúnou a částečně se mu vysmívala, Kjartan ji odpověděl, „*Myslím také, že Guðrún nepotřebuje tvůj šátek, aby byla krásnější než všechny ostatní ženy.*“³⁴ Dá se podle toho usuzovat, že přesto, že Kjartan miloval svou manželku Hrefnu, Guðrún pro něj byla stále tou nejkrásnější ženou v zemi a stále k ní choval vřelé city.

Nepřátelství nadále trvalo, dalším krokem bylo to, kdy Kjartan koupil pozemky, které měl předdomluvené Bolli. Celá tato nevraživost mezi dvěma rody došla tak daleko, že Bolli se svými muži zabil Kjartana během návratu domů. Následně je v příběhu Kjartanova smrt pomstěna tím, že byl Bolli zabit. Tím Guðrún přichází o dalšího muže.

Dalším mužem figurujícím v milostném příběhu Guðrún je Þorgils, kterému slíbila svoji ruku výměnou za to, že se za ni pomstí za Bolliho smrt. Zde se ale nedá hovořit z její strany o lásce, jelikož ona ho přelstila, když mu slíbila, že se nevdá za žádného muže, který se momentálně nachází na Islandu. V tu dobu ale byla rozhodnutá provdat za jiného muže, a to Þorkela, který se v danou dobu opravdu na Islandu nenacházel, protože odcestoval do jiné země. Þorgilsovi se Guðrún líbila.

Þorkelovi byla dána rada, aby si vzal Guðrún, a přestože někteří s tím nesouhlasí, Þorkel tomu byl velmi nakloněn. „*...Ale mně se Guðrún líbí.*“³⁵ Þorkel však pocíťoval dvě překážky v tomto svazku, nechtěl se plést do cesty Þorgilsovi a nechtěl přijmout zodpovědnost za pomstu Bolliho. Poté Þorkel odjel do ciziny. Když se vrátil, obě překážky, kvůli kterým se zdráhal, už byly vyřešené, a tak se Þorkel a Guðrún nakonec opravdu vzali a mezi nimi vznikly opravdu vřelé city. Bylo to patrné i z toho, že Þorkel udělal vše přesně tak, jak si Guðrún přála. To, že se měli opravdu rádi dokazuje pasáž z knihy „*...Þorkel a Guðrún se měli velmi rádi.*“³⁶ Þorkel nakonec utonul, když přepravoval dřevo na stavbu kostela.

Þorkelova smrt Guðrúnou zasáhla velmi silně, přestože to na sobě nedávala tolik znát. Už se znovu nevdala a stala se z ní velmi nábožná žena, věnovala mnoho času modlitbám v kostele. Tímto vyprávění o životě Guðrúny končí.

³⁴ *Staroislandské ságy*. Str. 306

³⁵ Tamtéž. Str. 325

³⁶ Tamtéž. Str. 342

5.1.3 Negativní projevy emocí

Absenci lásky ukazuje vztah Oláfovy dcery a Geirmunda. „*Netrvalo dlouho a Geirmund našel zalíbení v Oláfově dceři...*“³⁷ S tímto sňatkem Oláf nesouhlasil, a opravdu to „*Soužití mezi Geirmundem a Þuríðou nebylo valné. Vina byla na obou stranách.*“³⁸ Dozvídáme se zde, že jejich manželství nebylo šťastné a následně to, že Geirmund od své rodiny odešel, opustil svou ženu i malou dcerku. Se svou ženou se rozešli a Geirmund se nakonec utopil.

Vztah Guðrún a prvního manžela Þorvalda je také popsán touto formou. Guðrúnin otec souhlasil s tímto manželstvím a Guðrún do této záležitosti neměla co mluvit, nikdo se jí na nic neptal a ona ostatně mlčela. „*Guðrún neměla Þorvalda příliš v lásce.*“³⁹ Na základě této citace můžeme soudit, že Guðrúnino první manželství nebylo příliš šťastné, což ostatně dokazují i následující události. V jejich domě často pobýval Þórð, proto se začalo hovořit o poměru Guðrún a Þórða. Guðrún si stěžovala Þórðovi, že ji manžel uhodil a Þórð ji poradil, aby na svého muže navlékla lest a nechala se s ním rozvést. Vztah Guðrún a Þorvalda opravdu skončil rozvodem.

Vztah Guðrúny a jejího třetího manžela Bolliho zpočátku nebyl velmi šťastný, což lze usuzovat z pasáže „*...soužití obou, pokud záleželo na Guðrúně, nebylo valné.*“⁴⁰ Vzala si ho spíše proto, že si byla vědoma toho, že její otec by byl rád, aby se znovu vdala. Postupem času se dá říci, že se její city k němu prohlubovaly. Více se však dozvídáme skrze události, které následovaly.

V ságách lze pozorovat i negativní projevy milostných citů, mimo jiné i projevy žárlivosti. Jedním z příkladů, na kterých to lze demonstrovat, je případ Auð a Þórða. Þórð opustil svou manželku Auð, aby mohl být s jinou ženou, Guðrún. Svou manželku během toho zesměšnil, protože o ni prohlásil, že nosí kalhoty. Auð pronesla větu „*Dobře že znám, že můj muž mě zavrhl.*“⁴¹ Její bratři se k tomu ji pomstít příliš neměli, a tak vzala spravedlnost do svých rukou. Přesto, že Þórð Auð příliš nemiloval a jednalo se z jeho strany spíše o sňatek pro peníze, nemůžeme tvrdit, že její činy nebyly poháněny city. „*Auð nevynikala ani krásou, ani zručností. Þórð ji příliš nemiloval.*“⁴² Když už byl Þórð ženatý s Guðrún, přijela k nim Auð a napadla Þórða ve spánku. Dostal velkou ránu, která sice nebyla smrtelná, ale

³⁷ *Staroislandské ságy*. Str. 264

³⁸ Tamtéž. Str. 265

³⁹ Tamtéž. Str. 273

⁴⁰ Tamtéž. Str. 296

⁴¹ Tamtéž. Str. 275

⁴² Tamtéž. Str. 269

zanechala mu následky do konce života. Rány se uzdravily, ale ruka už mu nefungovala jako dřív.

Podle textu lze soudit, že Auðina touha po pomstě byla opravdu velická „*Pastyř jel na druhém koni a sotva ji stačil, takovým jela tryskem.*“⁴³ To vypovídá o tom, že ji pomsta opravdu poháněla a spěchala, aby dílo vykonala. O tom také vypovídá to, s jako silou Þórða uhodila, protože přeci jen musíme vzít v potaz to, že pravděpodobně drobná žena zaútočila na sice spícího, ale statného muže. „*Udeřila s takovou silou, že se meč zasekl do postele.*“⁴⁴

Lze pozorovat reakci muže, proti kterému byla pomsta vykonána. Když Ósvífr chtěl pro Auð poslat, protože si byl jistý, že by ji stihli dohonit a potrestat. Þórð se tomu však bránil a prosil Ósvífra, aby to nechal být, protože „... *Auð jednala, jak musela.*“⁴⁵ Z jeho reakce tak můžeme usuzovat, že naprosto chápal, jak své manželce uškodil a považoval její pomstu za naprosto ospravedlnitelnou.

Jedním z negativních dopadů milostných citů je i již výše zmíněný milostný trojúhelník mezi Guðrún, Kjartanem a Bollim. Jak už bylo řečeno, Bolli se svými muži zabil Kjartana během návratu domů. Celá tato situace vygradovala na popud právě Guðrún. Bolli se nechtěl účastnit výpravy proti svému pobratimovi, ale Guðrún mu vyhrožovala, že pokud se nebude účastnit, jejich manželství bude u konce. Soudě podle informací, které jsme mohli v textu pozorovat, Guðrúnina láska ke Kjartanovi přerostla v nenávist. Její hrdost byla ublížena, když si muž, kterého milovala, vybral jinou, aniž by brala v potaz to, že ona si vybrala někoho jiného jako první. Že možná kdyby se nevdala jako první za někoho jiného, tak mohli být s Kjartanem spolu. Je také možné, že pociťovala potřebu zbavit se Kjartana, protože když ho nemůže mít ona, tak ani nikdo jiný, a dále má pocit zadostiučinění, že Hrefna bude truchlit. Podle jejích slov „...*dnes večer nebude Hrefně do smíchu, až půjde spát.*“⁴⁶ Bolli ji na to odpověděl „*Nevím, proč by měla při této zprávě zblednout víc než ty. Zdá se mi naopak, že by tě méně mrzelo, kdybych byl zůstal na bojišti já a Kjartan ti o tom přinesl zprávu.*“⁴⁷ To mohla být pravda před tímto činem, ale poté co Bolli zabil Kjartana, v Guðrúniných očích stoupl. Chovala k němu větší úctu a více si ho vážila. Potvrzuje to však to, že Bolli si celou dobu uvědomoval, že jeho manželka miluje někoho jiného. Jedná se zde o jasný případ uražené ješitnosti. Následně kvůli pomstě o Bolliho přišla.

Na konci této ságy je možné ještě pozorovat rozpravu mezi Guðrúnou a jejím nejoblíbenějším synem Bollim. Bolli matce pokládá otázku, kterého ze všech svých mužů

⁴³ *Staroislandské ságy*. Str. 275

⁴⁴ Tamtéž. Str. 276

⁴⁵ Tamtéž. Str. 276

⁴⁶ Tamtéž. Str. 312

⁴⁷ Tamtéž. Str. 312

měla nejraději. Gudrún nejdříve odpověděla: „*Þorkel byl velmi mocný muž a znamenitý předák a nikdo nebyl schopnější a dokonalejší než Bolli. Þórð Ingunnarson byl ze všech čtyř nejchytřejší a znamenitý znalec zákona. O Þorvaldovi však nebudu mluvit.*“⁴⁸ Zde nám Gudrún dává popis toho, čeho si na svých manželích nejvíce vážila, a v čem každý jednotlivý z nich vynikal. Kromě Þorvalda, o kterém víme, že k němu žádné city nechovala a jejich manželství bylo nešťastné. Tato odpověď pro Bolliho nebyla dostačující, a proto se dotazoval dál. Její odpověď se zdá být velmi neurčitá, protože svému synovi odpověděla toto: „*Tomu, kterého jsem měla nejraději, jsem ublížila nejvíc.*“⁴⁹ Není pochyb o tom, že se dá polemizovat o tom, o kterého muže se doopravdy jedná, protože v jistém směru ublížila za svůj život mnoha mužům. Na základě textu, který máme k dispozici a jednotlivým pasážím v této práci, se troufám přiklonit k tomu názoru, že muž, kterého milovala nejvíce nebyl ani jeden z jejích manželů, ale nýbrž Kjartan. Právě na Kjartana čekala dlouhá léta, aby se mohli vzít, láska mezi nimi byla zmiňována nejčastěji a nejvřeleji a zároveň si troufám říct, že právě jemu nejvíce ublížila. Ublížila mu jak tím, že mu neslíbila věrnost a to, že na něj počká, tak tím, že přestože na něj čekala, tak si nakonec vzala jeho nejmilovanějšího přítele a pobratima Bolliho, tak i tím, že na její popud byl nakonec Kjartan zabit, toto jsou důvody, proč jsem toho názoru, že její největší láskou byl Kjartan.

⁴⁸ *Staroislandské ságy*. Str. 360-361

⁴⁹ Tamtéž. Str. 361

Forma projevu	Výčet citací
Vypravěčský komentář	„Oláf a Þorgeð zůstali v... a měli se velmi rádi.“ ⁵⁰
	„Þórd s Guðrúnou žili ve velké shodě.“ ⁵¹
	„Mezi Kjartanem a Hrefnou začala upřímná láska.“ ⁵²
	„Všichni věděli, že stále touží po Kjartanovi, ikdyž to nedává najevo.“ ⁵³
	„Netrvalo dlouho a Geirmund našel zalíbení v Oláfově dceři...“ ⁵⁴
	„Soužití mezi Geirmundem a Þuríðou nebylo valné. Vina byla na obou stranách.“ ⁵⁵
	„Guðrún neměla Þorvalda příliš v lásce.“ ⁵⁶
	„...soužití obou, pokud záleželo na Guðrúně, nebylo valné.“ ⁵⁷
	„Auð nevynikala ani krásou, ani zručností. Þórd ji příliš nemiloval.“ ⁵⁸
	„Všichni se shodovali na tom, že Guðrún a Kjartan se ze všech mladých lidí k sobě nejlépe hodí.“ ⁵⁹

⁵⁰ Staroislandské ságy. Str. 256

⁵¹ Staroislandské ságy. Str. 275

⁵² Tamtéž. Str. 302

⁵³ Tamtéž. Str. 299

⁵⁴ Staroislandské ságy. Str. 264

⁵⁵ Tamtéž. Str. 265

⁵⁶ Tamtéž. Str. 273

⁵⁷ Tamtéž. Str. 296

⁵⁸ Tamtéž. Str. 269

⁵⁹ Tamtéž. Str. 285

Forma projevu	Výčet citací
Popis děje	Hǫskuld a jeho vztah s manželkou Jórunn a otrokyní Melkorkou.
	Vystěhování Melkorky a zajištění jejích potřeb.
	Rozvod Þórða s Auð, aby mohl být s Guðrún.
	<i>„Kjartan jezdil často do Laug v Sælingsdalú a u pramene zastíhl obyčejně Guðrúnu. Kjartan se s ní rád bavil, protože to byla chytrá a výmluvná žena.“⁶⁰</i>
	<i>„... a láska mezi oběma mladými lidmi jim v tom nebránila.“⁶¹</i>
	Guðrún smutnicí z toho, že ji Kjartan opouští, ale z ješitnosti mu nechce slíbit, že na něj počká. Chce odjet s ním, ale on ji nenechá.
	Guðrún se začervenala, když zjistila, že Kjartan má novou milou, byla našťvaná, smutná.
	Guðrún změnila barvu, když slyšela, že ji už nepatří česté místo u stolu.
	Bollí na popud Guðrún zabil Kjartana.
	Guðrún přislíbila svou ruku Þorgilsovi, který o ní má zájem.
	Geirmund opustil svou ženu i dceru.
	<i>Žárlivá scéna, kdy Auð napadla Þórða ve spánku. „Pastýř jel na druhém koni a sotva ji stačil, takovým jela tryskem.“ a „Udeřila s takovou silou, že se meč zasekl do postele.“⁶²</i>

⁶⁰ Tamtéž. Str. 285

⁶¹ Tamtéž. Str. 285

⁶² Tamtéž. Str. 276

Forma projevu	Výčet citací
Přímá řeč	Odpověď Guðrún na to, když se jí Bolli ptal, zda si ho vezme: „ <i>Neved', Bolli, takové řeči, dokud bude Kjartan žít, nevám se za žádného muže.</i> “ ⁶³
	Sestra norského krále, když se loučila s Kjartanem a hovořila o budoucí nevěstě: „ <i>že určitě bude slušet Osvířově dceři Guðrúně...</i> “ ⁶⁴
	„ <i>Líbí se mi, jak ti ten šátek sluší, Hrefno! A myslím, že by bylo nejlepší, kdyby mi patřilo obojí, šátek i děvče.</i> “ ⁶⁵
	„ <i>... Vidím, že ti šátek sluší, a proto myslím, že by ses měla stát mou ženou</i> “ ⁶⁶
	„ <i>V čele stolu bude sedět Hrefna. Dokud já budu živ, bude jí vždy patřit první místo.</i> “ ⁶⁷
	„ <i>... I kdyby totiž byla pravda, jak říkáš, že je tady snad někdo, kdo chtěl, aby se šátek ztratil, pak mám za to, že chtěl dostat jen něco, co mu patřilo. Myslete si, co chcete, kam se šátek poděl, já se však nezlobím, je-li uschován tak, že se s ním Hrefna ode dneška nebude moci pyšnit.</i> “ ⁶⁸
	„ <i>Myslím také, že Guðrún nepotřebuje tvůj šátek, aby byla krásnější než všechny ostatní ženy.</i> “ ⁶⁹
	„ <i>... Ale mně se Guðrún líbí.</i> “ ⁷⁰
	„ <i>... Þorkel a Guðrún se měli velmi rádi.</i> “ ⁷¹
	„ <i>Dobře že znám, že můj muž mě zavrhl.</i> “ ⁷²
	„ <i>... Auð jednala, jak musela.</i> “ ⁷³
	„ <i>... dnes večer nebude Hrefně do smíchu, až půjde spát.</i> “ ⁷⁴
	„ <i>Nevím, proč by měla při této zprávě zblednout víc než ty. Zdá se mi naopak, že by tě méně mrzelo, kdybych byl zůstal na bojišti já a Kjartan ti o tom přinesl zprávu.</i> “ ⁷⁵
	„ <i>Þorkel byl velmi mocný muž a znamenitý předák a nikdo nebyl schopnější a dokonalejší než Bolli. Þórð Ingunnarson byl ze všech čtyř nejchytřejší a znamenitý znalec zákona. O Þorvaldovi však nebudu mluvit.</i> “ ⁷⁶
„ <i>Tomu, kterého jsem měla nejraději, jsem ublížila nejvíc.</i> “ ⁷⁷	

⁶³ *Staroislandské ságy*. Str. 295

⁶⁴ Tamtéž. Str. 297

⁶⁵ *Staroislandské ságy*. Str. 298

⁶⁶ Tamtéž. Str. 299

⁶⁷ Tamtéž. Str. 302

⁶⁸ Tamtéž. Str. 305

⁶⁹ *Staroislandské ságy*. Str. 306

⁷⁰ Tamtéž. Str. 325

⁷¹ Tamtéž. Str. 342

⁷² Tamtéž. Str. 275

⁷³ Tamtéž. Str. 276

⁷⁴ Tamtéž. Str. 312

⁷⁵ Tamtéž. Str. 312

⁷⁶ *Staroislandské ságy*. Str. 360-361

⁷⁷ Tamtéž. Str. 361

5.2 Sága o Gíslim

5.2.1 Obsah

Sága o Gíslim, jak již podle názvu napovídá, popisuje životní příběh Gíslího. Jedná se o velmi zajímavou postavu s velmi hrdinskými rysy. Gíslího osud je velmi úzce spjat s mečem Grásíðou a později je za vraždu odsouzen k vyhnanství, což je nejvyšší trest, který může soud udělit. V tu chvíli se stává psancem. Jelikož neopustil Island a neodjel do vyhnanství, snažili se ho lidé, kteří proti němu vyhráli soud, najít a zavraždit.

Gíslí je velice chytrý a vynalézavý. Před jeho pronásledovateli se ukrýval na různých místech, u přátel či ve skrýších, cestoval, aby nebyl nalezen. Zjišťuje, že někteří lidé, co byli jeho přáteli, mu odmítají podat pomocnou ruku, naopak jeho žena Auð mu byla oporou po celou dobu. Neodvrátila se od něj ani když byl prohlášen za psance, ani ho nezahlavila během toho, co se ukrýval a na ní byl vyvíjen nátlak. Zůstala mu věrná až do konce. Několikrát se za ní vracel a pobýval v jejich domě. Nakonec byl Gíslí nalezen družinou svých nepřátel, když společně se svou ženou a svou chovankou odešli z domu a ukrývali se v jeskyni. Všichni tři se bránili, jak nejlépe to šlo a Gíslí poté, co několik svých protivníků statečně zabil a celou jejich družinou oslabil, nakonec sám zemřel.

5.2.2 Pozitivní projevy emocí

Vypravěč popisuje vztah Þorbjorna a Þóry: „*Jejich manželství bylo šťastné a netrvalo dlouho a narodili se jim děti.*“⁷⁸ Jedná se o popis manželství Gíslího rodičů.

Pro popis milostných citů v této sáze je důležitý vztah mezi hlavní postavou Gíslim a jeho manželkou Auð. Více než slovy je láska těchto dvou postav prokazována činy a gesty, které jsou zde popisovány. Ještě předtím, než byl Gíslí prohlášen psancem, je v sáze jedna pasáž, kde spolu hovoří dvě ženy, kdy jedna z nich je Auð. „*Myslím, že na tom není nic špatného, že se mi Véstein líbí. Ostatně o tobě jsem také slyšela, že jste se často scházeli s Þorgrímem, než sis vzala Gíslího.*“⁷⁹ V této citaci je možné pozorovat více věcí najednou. Nejprve to, že ... hovoří o tom, že se jí líbí Véstein, přestože je vdaná za někoho jiného. Znamená to tedy, že k němu chová nějaké milostné city, ale nebere to jako něco špatného, jelikož tím nedělá nic, čím by ubližovala svému muži. V další části citace pak dojde k nařčení Auð a jakémsi poměru mezi Auð a Þorgrímem předtím, než si vzala Gíslího. Na to Auð odpovídá: „*Nikdy jsem Gíslimu nebyla nevěrná a nepřivodila jsem mu hanbu...*“⁸⁰ Její

⁷⁸ *Staroislandské ságy*. Str. 158

⁷⁹ Tamtéž. Str. 167

⁸⁰ Tamtéž. Str. 167

odpověď vypovídá o tom, že by nikdy neudělala nic, co by ublížilo jejímu muži, jelikož si ho natolik váží. Dále můžeme pozorovat, že tak tomu bude i ve zbytku příběhu.

Když už byl Gísli prohlášen psancem, Auð se od něj neodvrátila, ba právě naopak. Když za ni přišel Eyjólf, který jejího muže hledal, aby ho mohl zabít, tak nevyhověla jeho požadavkům, aby mu prozradila, kde se Gísli nachází. „*Vrátili se pak opět k Auðě a Eyjólf jí nabídl mnoho peněz, prozradí-li mu, kde se Gísli zdržuje. Auðě však nebylo nic vzdálenějšího. Tu ji začali vyhrožovat násilím, ale ani to nepomohlo a Eyjólf musel odjet s nepořízenou.*“⁸¹ Tato pasáž jasně dokazuje to, že Auð byla ochotna udělat mnoho proto, aby svého muže ochránila před lidmi, kteří se ho snažili zabít. Přesto, že ji byla nabízena úplata a bylo ji vyhrožováno násilím, tak nepodlehla a kde je Gísli neprozradila.

Dalším příkladem, tentokrát z pohledu Gíslího je následující pasáž. „*Gísli se vrátil domů za svou ženou a to proto, neboť už nemohl být bez své ženy Auðy. Tak se milovali*“⁸² Přesto, že mu hrozilo velké nebezpečí, když se vracel do svého domu, nemohl být stále jen na útěku, jelikož se mu po jeho ženě příliš stýskalo. Je otázkou, zda je něco větším důkazem lásky než to, že riskuje vlastní život a bezpečí proto, aby mohl být se svým protějškem.

Eyjólf Auðu navštívil znovu, tentokrát ne proto, aby ji vyhrožoval, ale aby ji znovu zkoušel upláct za prozrazení toho, kde se Gísli nachází. Nabízel ji peníze a také nový sňatek, protože ji chce vysvobodit z nešťastného a osamělého života, který jí způsobuje její manželství. Auð mu na to však odpověděla: „*Nejnepravděpodobnější se mi zdá, že se shodneme na sňatku, s nímž bych byla stejně spokojená.*“⁸³ Je zde jasně vidět, že svého muže by nikdy nezatratila za sňatek s někým jiným a že si uvědomuje, že by s nikým nemohla být tak šťastná jako právě s Gíslim. Dále však pokračuje: „*Ale je pravda, jak říkají, že peníze jsou nejlepší útěchou po mrtvém.*“⁸⁴ Peníze od Eyjólfa přijala, ale místo aby mu prozradila, kde se její manžel nachází, tak je nasypala do měšce a Eyjólfa s ním udeřila do tváře se slovy „*...Jak sis mohl myslet, že vydám svého muže do rukou takového ničemy, jako jsi ty!...*“⁸⁵ Auða stále stála na straně svého muže a jasně dávala najevo, že ho nikdy nezradí, přestože riskovala, že za to sama zaplatí životem, jelikož Eyjólf nechtěl toto chování nechat bez trestu. Mezitím, když dostal Gísli informaci o tom, že jeho žena přijala peníze, ale ne o tom, co s nimi učinila, pronesl větu „*...zrada Auðy nikdy nebude příčinou mojí smrti.*“⁸⁶ To

⁸¹ *Staroislandské ságy*. Str. 188

⁸² Tamtéž. Str. 189

⁸³ Tamtéž. Str. 202

⁸⁴ Tamtéž. Str. 202

⁸⁵ Tamtéž. Str. 203

⁸⁶ Tamtéž. Str. 202

vypovídá o tom, že Gísli své ženě bezmezně věřil a byl si naprosto jistý, že ho nikdy nezklame ani nezaprodá. V jejich vztahu panovala velká důvěra mezi oběma partnery.

Poslední pasáž, kterou je třeba zmínit je na samotném konci příběhu, jelikož se jedná o část, kdy Gísli přijde o život. Gísli se svou ženou a svěřenkou opustí svůj domov a přesune se do skrýše, avšak za sebou zanechávají ve sněhu stopy a jejich pronásledovatelé je brzy najdou. Dojde zde k útoku, kdy Gísliho nepřátelé jsou ve značné převaze. Auð pomáhá svému muži, jak jen může a brání ho. Podaří se jí jednoho muže zranit a Gísli jí říká „*Dávno jsem věděl, že jsem dobře ženat. ale že mám až tak skvělou ženu, to jsem netušil.*“⁸⁷ Je ohromen dovednostmi a odhodlaností své manželky a přesto, že její rána mu život nezachránila, tak je jí moc vděčný. Příběh končí tím, že přestože se velmi statečně bránili a značně snížili převahu protivníků, tak Gísli umírá.

Tento příběh jasně poukazuje na to, jak důležitá je podpora v partnerství a jakým způsobem lze druhému vyjadřovat lásku. Auð a Gísli spolu prošli životem a nikdy o sobě a své lásce ani trochu nepochybovali, byli by ochotní jeden pro druhého dát život a obětovat se, a naopak udělat úplně cokoliv jen proto, aby toho druhého zachránili.

5.2.3 Negativní projevy emocí

Na začátku příběhu je hned několik zmínek o soubojích kvůli ženám, přičemž ty nechápeme jako projevy milostných citů, souvislosti s prvním z nich ale ano. V první kapitole se jedná o postavu Bjorna Bledého, který přijde za Arim, který spravuje statek svého otce a dá mu na vybranou. Buď se s ním má utkat anebo, aby mu přenechal jeho ženu. Ari se okamžitě rozhodne pro boj, protože nechce svou ženu nechat cizímu muži. Souboj skončil tak, že Ari padl. Otázkou zůstává, zda to udělal z lásky ke své ženě nebo proto, aby ochránil jejich čest. Přestože si Bjorn myslel, že si vydobyl ženu, Gísli (jiný Gísli než Gísli, který byl s Auð, jeho strýc) to tak nechtěl nechat být a chtěl se s ním bít. Manželka Ariho, Ingbjorg mu zde říká: „*Nevdala jsem se za Ariho proto, že bych si nebyla raději vzala tebe. Můj otrok Kol má meč jménem Grasiða. Požádej ho, aby ti jej půjčil, protože ta zbraň má takovou moc, že přináší vítězství v boji každému, kdo jej má v ruce.*“⁸⁸ Tato výměna vypovídá o tom, že přestože byla Ingbjorg vdaná za Ariho, nemilovala ho. Nabídla pomoc Gíslimu, který se měl utkat o její čest. Toto lze chápat jako příklad absence lásky v manželství.

⁸⁷ *Staroislandské ságy*. Str. 207

⁸⁸ Tamtéž. Str. 158

Forma projevu	Výčet citací
Vypravěčský komentář	„Jejich manželství bylo šťastné a netrvalo dlouho a narodili se jim děti.“ ⁸⁹
	"...Tak se milovali." ⁹⁰

Forma projevu	Výčet citací
Popis děje	„Vrátili se pak opět k Auðě a Eyjólf jí nabídl mnoho peněz, prozradili mu, kde se Gísli zdržuje. Auðě však nebylo nic vzdálenějšího. Tu ji začali vyhrožovat násilím, ale ani to nepomohlo a Eyjólf musel odjet s nepořízenou.“ ⁹¹
	„Gísli se vrátil domů za svou ženou a to proto, neboť už nemohl být bez své ženy Auðy...“ ⁹²
	Auð přijala peníze od Eyjólfa, ale praštila ho s nimi přes obličej.
	Auð pomáhá svému muži bojovat.

Forma projevu	Výčet citací
Přímá řeč	„Myslím, že na tom není nic špatného, že se mi Véstein líbí. Ostatně o tobě jsem také slyšela, že jste se často scházeli s Þorgrímem, než sis vzala Gísliho.“ ⁹³
	„Nikdy jsem Gíslimu nebyla nevěrná a nepřivodila jsem mu hanbu...“ ⁹⁴
	„Nejnepravděpodobnější se mi zdá, že se shodneme na sňatku, s nímž bych byla stejně spokojená.“ ⁹⁵
	„...Jak sis mohl myslet, že vydám svého muže do rukou takového ničemy, jako jsi ty!...“ ⁹⁶
	„...zrada Auðy nikdy nebude příčinou mé smrti“ ⁹⁷
	„Dávno jsem věděl, že jsem dobře ženat. ale že mám až tak skvělou ženu, to jsem netušil.“ ⁹⁸
	„Nevdala jsem se za Ariho proto, že bych si nebyla raději vzala tebe. Můj otrok Kol má meč jménem Grasiða. Požádej ho, aby ti jej půjčil, protože ta zbraň má takovou moc, že přináší vítězství v boji každému, kdo jej má v ruce.“ ⁹⁹

⁸⁹ Staroislandské ságy. Str. 158

⁹⁰ Tamtéž. Str. 189

⁹¹ Staroislandské ságy. Str. 188

⁹² Tamtéž. Str. 189

⁹³ Tamtéž. Str. 167

⁹⁴ Tamtéž. Str. 167

⁹⁵ Tamtéž. Str. 202

⁹⁶ Tamtéž. Str. 203

⁹⁷ Tamtéž. Str. 202

⁹⁸ Tamtéž. Str. 207

⁹⁹ Tamtéž. Str. 158

5.3 Sága o pobratimech

5.3.1 Obsah

Sága o pobratimech je příběh popisující osudy dvou mužů, pobratimů¹⁰⁰ Þorgeira a Þormóða. Tyto dvě hlavní postavy jsou právě pobratimy, podle kterých se samotná sága nazývá. Je zde popsáno, jakým způsobem se dva hlavní hrdinové stali pobratimy a mnoho dobrodružství, které na společné cestě zažili. Poté, co se jejich cesty rozešly, jsou zde popisovány osudy každého zvlášť. Tato sága není rodovou ságou v tradičním slova smyslu, jak píše Giselle Gos, ani jeden z hlavních hrdinů se neožení, nezanechá po sobě děti, ani po sobě nezanechá žádný pozemek pro další generace a nejsou zmiňovány v žádných jiných pramenech než právě v této sáze.¹⁰¹

Þorgeir odcestoval z Islandu do sousedních zemí a zažíval mnoho dobrodružství. Je popisován jako jeden z nejodvážnějších a nejschopnějších mužů, ve světě se těšil velké úctě a vážnosti. Během svého pobytu v Norsku se úzce spřátelil s králem Oláfem. Poté, co se s královým svolením vrátil na Island a odtud poté cestoval do Grónska. Na své cestě zabil mimo jiné jednoho váženého muže, který si na něj dovoloval a provokoval jej, jehož druhové ho pomstili tak, že Þorgeira společně s jeho družinou zabili na konci cesty do Grónska. Þorgeir je popisován, jako muž, který nemá moc v lásce ženy. Je pro něj ponižující snižovat se k tomu, aby se klonil ženám.¹⁰²

Þormóð naopak zůstal na Islandu a dá se říci, že se bavil sváděním žen. Navštěvoval ženy a trávil čas spíše zábavou. Během života objevil své nadání pro skládání veršů. Poté, co byl Þorgeir zabit se vydal na cestu mimo Island. Nejdříve odjel do Norska, kde se dostal do přízně krále Oláfa, zejména tedy kvůli oblíbenosti svého pobratima a poté se vydal do Grónska, za účelem pomstít svého pobratima Þorgeira. Během svého pobytu v Grónsku byl několikrát zraněn a za několik usmrcení prohlášen psancem. Pomstít Þorgeirovu vraždu se mu podařilo. Nakonec zemřel na vážná zranění, která mu byla způsobena v boji po boku krále Oláfa.

¹⁰⁰ Pobratimství je přísaha mezi dvěma velmi blízkými přáteli. V tomto případě se jednalo o přísahu vytvořené pobratimství. Zároveň pobratim přebírá odpovědnost za smrt toho druhého, tudíž na něj spadá právo a povinnost pomsty za jeho smrt.

¹⁰¹ Gos. *Women as a source of heilræði*, „sound counsel“: *Social Meditation and Community Integration*. in *Fótbæðra saga*. Str. 282

¹⁰² Tamtéž. Str. 283

5.3.2 Pozitivní projevy emocí

Milostné city v této sáze jsou zejména spojeny s postavou Þormóða. Nejdříve je zde zmiňován jeho vztah a zalíbení s Þordís. „*Þormóð Qgr často navštěvoval a dlouze rozprávěl s Gríminou dcerou Þordís. Kvůli těmto návštěvám a rozmlouvám se rozneslo, že ji svádí. Když se o těch řečech doslechla Gríma, sešla se s Þormóðem a řekla mu: Hodně lidí už si povídá o tom, že svádíš mou dceru Þordís. Nemám pražádnou radost z toho, že se kvůli tobě dostává do řečí. Ne, že bys pro ni byl špatný ženich. Ostatní muži, kteří by se o ni chtěli ucházet, od toho raději upustí, když zjistí, že jsi do celé záležitosti zapleten ty. Nejspíš jim možná bude připadat, že jim v cestě stojí trol. Ale jestli se s ní chceš oženit, dám ti ji.*“¹⁰³ (9.kapitola) Zde můžeme pozorovat rozmluvu mezi Þormóðem a matkou Þordísy, Grímou. Gríma dává najevo, že si Þormóða váží a chová k němu respekt. Zároveň ji záleží na tom, aby se její dcera vdala, a to za dobrého muže. Þormóðovi by svou dceru dala, ale nechce, aby ji zbytečně od dcery odrazoval zájemce a motal ji hlavu. Þormóð ji na to odpovídá: „*To jsou přátelská slova a já si jich vážím. Ale i když si pro sebe nikoho lepšího, než tvou dceru neumím představit, nic z toho nebude, protože na ženění nejsem stavěná. S tím se rozešli.*“¹⁰⁴ Nelze jistě tvrdit, zda Þormóð k Þordíse choval nějaké city, ale nechtěl ji dále tahat za nos, protože už mu to Gríma nedovolila, a protože nebyl připravený na manželství, s návštěvami na nějaký čas přestal.

Jelikož Þormóða život doma nudil, opět začal navštěvovat Þordísu a opět se začaly roznášet stejné řeči. Gríma opět Þormóðovi domlouvala, aby s návštěvami přestal „*aby se o mé dceři nešířily pomluvy*“¹⁰⁵, ale Þormóð si nenechal domluvit. Jednou, když byl znovu na návštěvě za Þordísou, poslala Gríma svého služebného, aby odnesl něco na vedlejší usedlost a při té příležitosti chtěla, aby zranil Þormóða. Ten den mu Þordísa vyjadřovala své obavy a zlé tušení ohledně jeho cesty zpět domů. O tom vypovídá jejich rozmluva: „*Ráda bych, abys dnes jel jinudy, než obvykle jezdíváš. Jed' nad zálivem u Qgru a pak horní cestou na Laugaból.*“ Þormóð ji odpověděl: „*Proč chceš, abych jel právě tudy?*“ a Þordísina odpověď na otázku byla: „*Led v zálivu v tomhle počasí asi začal tát a já nechci, aby se ti něco stalo.*“¹⁰⁶ Tato rozmluva jasně vypovídá o tom, že ať už Þormóð k Þordíse choval nějaké city nebo ne, není zas až tak důležité. Důležité je to, že s jistotou víme, že ona k němu ano. Strachovala se o to, aby v pořádku dojel domů a nic se mu nestalo, což je jasný důkaz

¹⁰³ *Sága o pobratimech*. Kap. 9.

¹⁰⁴ Tamtéž. Kap. 9

¹⁰⁵ Tamtéž. Kap. 9

¹⁰⁶ Tamtéž. Kap. 9

milostných citů. Þormóð, přestože to Þordíse slíbil a tím ji uklidnil, ji neuposlechl a byl napaden Gríminým sluhou a zraněn.

. V této sáze nalézáme pouze jeden příklad toho, kdy se v sáze hovoří přímo o nějakém typu zalíbení nebo náklonnosti, a to mezi Þormóðem a Þorbjörg, které se říkalo Kolbrún podle jejího výrazného černého obočí. Od vypravěče se zde dozvídáme, že v sobě vzájemně našli zalíbení. „... *Katlinu dceru a líbila se mu. Ona jeho pohled opětovala a našla v něm zalíbení.*“¹⁰⁷ Z této poznámky vypravěče lze usuzovat, že dochází k vzájemným citům mezi hlavní postavou a Þorbjörg.

Od té doby, co se poprvé setkali a projevíli k sobě city, ji začal Þormóð navštěvovat častěji. O tom vypovídá část v textu, která následuje zmínku o jejich opětovaných citech. „*Od té doby začal Katlin dvorec navštěvovat a občas tam přednášel milostné verše, které se oběma ženám zamlouvaly.*“¹⁰⁸ Tato část jasně vypovídá o jeho milostných citech už jen z toho důvodu, že přednášel milostné verše. A to, že byly city opětované dokazuje ta část, která říká, že se oběma ženám zamlouvaly. Byly s ním spokojené matka i dcera. O jeho milostných verších se hovoří i v dalších odstavcích, kde je jasně řečeno, že zůstal v Katlině domě delší dobu, milostné verše pro Þorbjörg zde dokončil a poté je přednášel před mnoha lidmi. To svědčí o tom, že se za své city nestyděl. „*Dokončil tam oslavnou báseň, v níž opěvoval Þorbjörg Kolbrún a nazval je Sloky o Kolbrún.*“¹⁰⁹ Katla, matka Þorbjörg mu poté věnovala zlatý prsten a prohlásila ho Þormóð Kolbrúnin skald.

5.3.3 Negativní projevy emocí

Nyní se dostáváme k negativním projevům milostných citů, které lze nalézt v této sáze. Týkají se obou výše jmenovaných žen, Þordís a Þorbjörg, a Þormóða. Následující události vypovídají o tom, že jeho city k oběma ženám možná nebyly opravdové a pouze za oběma chodil, aby si zkrátil dlouhou chvíli, jelikož se sám nudil. Avšak city, které k němu obě ženy chovaly, opravdové byly.

Nejdříve se vrátíme k Þordís, což byla první žena, kterou Þormóð navštěvoval a projevovat jí náklonnost. Když se vrátil a opět došlo k jejich shledání, Þordís mu dávala jasně najevo, že je na něj našťvaná a nelíbí se jí, jak se zachoval. „*Gríma ho přivítala radostně, ale Þordís se chovala chladně a stavěla se k němu zády, jak to ženy dělávají, když se jim na mužích něco nelíbí.*“¹¹⁰ Poté ho našťkla z toho, že mu do života vstoupila nová žena,

¹⁰⁷ *Sága o pobratimech*. Kap. 11.

¹⁰⁸ Tamtéž. Kap. 11

¹⁰⁹ Tamtéž. Kap. 11

¹¹⁰ Tamtéž. Kap. 11

teré narozdíl od ní skládal milostné verše. „*Doslechla jsem se, že sis našel novou milou a opěvoval ji dokonce ve verších.*“¹¹¹ Zde lze pozorovat žárlivé chování ze strany Þordís. Ublížilo jí to, že si člověk, ke kterému chovala milostné city, našel novou ženu a velice na ni žárlila, přičemž lze tvrdit, že pouze člověk, který k druhému chová milostné city, či ho dokonce miluje, bude žárlit na jiné lidi kolem něj. Þormóð ji toto tvrzení však vyvrátil a tvrdil jí, že na svých cestách celou dobu opěvoval právě ji. Následně ji přednesl Sloky o Kolbrún, ale v takovém znění, aby sloky pasovaly na Þordís. „*Pak přednesl Sloky o Kolbrún, ale přitom změnil většinu slov, kterými popsal Þorbjörg, takovým způsobem, aby to vyznělo jako chvála Þordís. Pak ji báseň věnoval, aby se plně udobřili a její city a láska k němu se obnovila.*“¹¹² Lstivě si tedy tímto Þordís udobřil a ona mu nakonec odpustila. „*Stejně jako se temná mlha stoupající z moře rozpouští a pak přichází jasné slunce a teplo, tak rozptýlila báseň zbylou mlhu a temnotu v Þordísině mysli a veškeré světlo její horké a vřelé lásky se obrátilo k Þormóðovi.*“¹¹³ Přestože Þordís Þormóðovi odpustila, nelze tuto pasáž pokládat za pozitivní milostné city, jelikož bylo celé její odpuštění založené na lži. Þormóð pak znovu často Þordísu navštěvoval, až do doby, než svou žárlivost projevila druhá z žen.

Jednoho dne se zdál Þormóðovi sen, ve kterém ho navštívila Þorbjörg Kolbrún. Ta se ho ve snu zeptala, zda je pravda, že verše, které původně složil pro ni, věnoval jiné ženě. On se jí bránil, že to není pravda, přestože v tu chvíli jistě lhal. Můžeme zde pozorovat monolog Þorbjörg, který popisuje její žárlivost. „*Pravda je, že jsi báseň, z níž opěvoval mě, věnoval Grímině dceři Þordís, a slova, která nejjasněji ukazovala, že mluvíš o mně, jsi změnil. Neodvážil ses totiž, ubožáku, přiznat, o které ženě jsi verše složil. A já se ti teď za podvod a prolhanost pomstím tím, že tě začnou bolet oči tak silně, že prasknou, pokud přede všemi nepřiznáš svou proradnost, s kterou jsi mi sebral báseň a daroval ji jiné ženě. A nikdy se neuzdravíš, dokud neodstraníš ty strofy, které jsi překroutil k chvále Þordís a nevrátíš tam ty, které jsi složil o mně. A nesmíš ty verše věnovat nikomu jinému, než pro koho jsi je původně složil.*“¹¹⁴ Po probuzení Þormóða tak nesnesitelně bolely oči, že nakonec opravdu před lidmi prohlásil, komu byly původně verše věnovány, odvolal věnování Þordís a opět verše věnoval Þorbjörg, v tu chvíli bolest očí opět ustoupila. Tato pasáž vystihuje velkou žárlivost, kterou v sobě měla tentokrát Þorbjörg a jakým způsobem mu dokázala dokonce

¹¹¹ *Sága o pobratimech*. Kap. 11

¹¹² Tamtéž. Kap. 11

¹¹³ Tamtéž. Kap. 11

¹¹⁴ Tamtéž. Kap. 11

fyzicky ublížit, aby dostála spravedlnosti a také se mu pomstila. Žárlivost je v této pasáži opravdu velmi důležitým tématem.

Posledním negativním projevem milostných citů, který lze v textu nalézt se ukrývá v rozpravě mezi Þormóðem a Bersim poté, co se mu ve snu zjeví Kolbrún. Bersi mu v této části radí, aby sloku o Þordíse odvolal a aby si uvědomil, co ho jeho aférky v životě stojí. „*Ty tvoje dívky ti nejsou moc ku prospěchu! Kvůli jedné dostal takovou ránu, že se z ní nikdy nezotavíš, a teď se dá čekat, že ti vypadnou z hlavy obě oči.*“¹¹⁵ Připomíná zde Þormóðovi, že kvůli Þordíse utrpěl zranění od Grímina otroka, protože za ní stále chodil, přestože ho její matka varovala, aby ji nekazil její dobré jméno a neodrazoval ženichy, když si ji sám nechce vzít. A také zde připomíná Þorbjörg a její pomstu ze žárlivosti za to, že věnoval verše určené jí někomu jinému.

V této sáze je řešen zejména milostný trojúhelník mezi Þormóðem, Þordís a Þorbjörg Kolbrún. Skoro s jistotou lze tvrdit, že obě ženy chovaly k Þormóðovi vřelé milostné city, avšak zda byly opěťované již tvrdit nelze. Obě mu projevovaly náklonnost, kterou on sice opěťoval, ale jeho následné chování vypovídalo o tom, že nebyla upřímná. V případě, kdy jim ublížil, tak obě předvedly žárlivé scény, což dokazuje to, že jejich milostné city byly upřímné. Lze tvrdit, že Þormóð od začátku s oběma ženami trávil čas pouze proto, že se sám doma nudil a ony mu poskytovaly nějaký typ povyražení. Oběma očividně zamotal hlavu a obě s do něj následně zamilovaly. Nelze zde však hovořit o vzájemných milostných citech.

¹¹⁵ *Sága o pobratimech*. Kap. 11

Forma projevu	Výčet citací
Vypravěčský komentář	<i>„ ... Katlinu dceru a líbila se mu. Ona jeho pohled opětovala a našla v něm zalíbení.“¹¹⁶</i>

Forma projevu	Výčet citací
Popis děje	<i>„Þormóð Qgr často navštěvoval a dlouze rozprávěl s Gríminou dcerou Þordís. Kvůli těmto návštěvám a rozmlouvám se rozneslo, že jí svádí. Když se o těch řečech doslechla Gríma, sešla se s Þormóðem“¹¹⁷</i>
	<i>Þormóð slíbí, že poslechne, ale neudělá tak a je napaden</i>
	<i>„Od té doby začal Katlin dvorec navštěvovat a občas tam přednášel milostné verše, které se oběma ženám zamlouvaly.“¹¹⁸</i>
	<i>„Dokončil tam oslavnou báseň, v níž opěvoval Þorbjörg Kolbrún a nazval je Sloky o Kolbrún.“¹¹⁹</i>
	<i>„Gríma ho přivítala radostně, ale Þordís se chovala chladně a stavěla se k němu zády, jak to ženy dělávají, když se jim na mužích něco nelíbí.“¹²⁰</i>
	<i>„Pak přednesl Sloky o Kolbrún, ale přitom změnil většinu slov, kterými popsal Þorbjörg, takovým způsobem, aby to vyznělo jako chvála Þordís. Pak ji báseň věnoval, aby se plně udobřili a její city a láska k němu se obnovila.“¹²¹</i>
	<i>„Stejně jako se temná mlha stoupající z moře rozpouští a pak přichází jasné slunce a teplo, tak rozptýlila báseň zbylou mlhu a temnotu v Þordísině mysli a veškeré světlo její horké a vřelé lásky se obrátilo k Þormóðovi.“¹²²</i>
<i>Po probuzení Þormóða tak nesnesitelně bolely oči, že nakonec opravdu před lidmi prohlásil, komu byly původně verše věnovány, odvolal věnování Þordís a opět verše věnoval Þorbjörg, v tu chvíli bolest očí opět ustoupila.</i>	

¹¹⁶ *Sága o pobratimech*. Kap. 11.

¹¹⁷ Tamtéž. Kap. 9

¹¹⁸ Tamtéž. Kap.11

¹¹⁹ Tamtéž. Kap. 11

¹²⁰ Tamtéž. Kap. 11

¹²¹ Tamtéž. Kap. 11

¹²² Tamtéž. Kap. 11

Forma projevu	Výčet citací
Přímá řeč	<p>„Hodně lidí už si povídá o tom, že svádíš mou dceru Þordís. Nemám pražádnou radost z toho, že se kvůli tobě dostává do řeči. Ne, že bys pro ni byl špatný ženich. Ostatní muži, kteří by se o ni chtěli ucházet, od toho raději upustí, když zjistí, že jsi do celé záležitosti zapleten ty. Nejspíš jim možná bude připadat, že jim v cestě stojí trol. Ale jestli se s ní chceš oženit, dám ti ji.“¹²³</p>
	<p>„To jsou přátelská slova a já si jich vážím. Ale i když si pro sebe nikoho lepšího, než tvou dceru neumím představit, nic z toho nebude, protože na ženění nejsem stavěná. S tím se rozešli.“¹²⁴</p>
	<p>„aby se o mé dceři nešířily pomluvy“¹²⁵</p>
	<p>„Ráda bych, abys dnes jel jinudy, než obvykle jezdíváš. Jed' nad zálivem u Ogru a pak horní cestou na Laugaból.“ protože „Led v zálivu v tomhle počasí asi začal tát a já nechci, aby se ti něco stalo.“¹²⁶</p>
	<p>„Doslechla jsem se, že sis našel novou milou a opěvoval ji dokonce ve verších.“¹²⁷</p>
	<p>„Pravda je, že jsi báseň, z níž opěvoval mě, věnoval Grímině dceři Þordís, a slova, která nejjasněji ukazovala, že mluvíš o mně, jsi změnil. Neodvážil ses totiž, ubožáku, přiznat, o které ženě jsi verše složil. A já se ti teď za podvod a prolhanost pomstím tím, že tě začnou bolet oči tak silně, že prasknou, pokud přede všemi nepřiznáš svou proradnost, s kterou jsi mi sebral báseň a daroval ji jiné ženě. A nikdy se neuzdravíš, dokud neodstraníš ty strofy, které jsi překroutil k chvále Þordís a nevrátíš tam ty, které jsi složil o mně. A nesmíš ty verše věnovat nikomu jinému, než pro koho jsi je původně složil.“¹²⁸</p>
	<p>„Ty tvoje dívky ti nejsou moc ku prospěchu! Kvůli jedné dostal takovou ránu, že se z ní nikdy nezotavíš, a teď se dá čekat, že ti vypadnou z hlavy obě oči.“¹²⁹</p>

¹²³ *Sága o pobratimech*. Kap. 9

¹²⁴ Tamtéž. Kap. 9

¹²⁵ Tamtéž. Kap. 9

¹²⁶ Tamtéž. Kap. 9

¹²⁷ Tamtéž. Kap. 11

¹²⁸ Tamtéž. Kap. 11

¹²⁹ Tamtéž. Kap. 11

6 Komparace předmětů výzkumu

6.1 Komparace textů

Všechny tři výše zmíněné ságy se odehrávají ve stejném času a prostoru, značná část příběhů se odehrává zejména na Islandu, ale také v okolních zemích, v Norsku, Grónsku a Irsku, v 8. - 11. století. *Sága o lidech z Lososího údolí* je z nich nejrozsáhlejší a pojednává o velkém množství postav, přičemž díky tomu zde lze nalézt nejvíce milostných vztahů, a tudíž i milostných projevů emocí z mnou vybraných ság. *Sága o Gíslim* je specifická tím, že hlavní dějovou linkou je příběh psance, který utíká před svým osudem a na této cestě při něm stojí jeho manželka. Tato sága popisuje velmi silné citové pouto mezi dvěma lidmi a co jsou schopni lidé díky lásce překonat. *Sága o pobratimech* popisuje příběh dvou pobratimů, přičemž jeden z nich se z nudy vydává za ženami a vzbuzuje v nich díky svému šarmu a umění skládání milostných veršů milostné city.

6.2 Komparace typů milostných emocí

Mezi podobnosti týkající se pozitivních emocí bych zařadila vztah Auð a Gíslího, jejichž lásku lze považovat za velmi zásadní pro děj příběhu. Jejich chování se k sobě vzájemně, které bylo velmi slušné, plné úcty a respektu, bych uvedla do porovnání s pozdějším chováním Kjartana k Hrefně v *Sáze o lidech z Lososího údolí*. Přestože občas je k ní chladný, protože stále chová city ke Guðrún, ke své ženě se chová velmi slušně. Chce, aby s ní bylo zacházeno s úctou a aby zaujímala čestné místo u stolu. Gíslí a Kjartan disponují podobnými charakterovými rysy.

V ságách se opakovaně objevil motiv milostného trojúhelníku, který lze pozorovat jak v *Sáze o lidech z Lososího údolí* mezi Guðrún, Kjartanem a Bollim, tak i v *Sáze o pobratimech* mezi Þormóðem, Þordís a Þorbjörg. Každý je ale velice odlišný. V prvním milostném trojúhelníku se mají rádi všichni navzájem, a nakonec kvůli ublížené ješitnosti Guðrún oba muži zemřou. Přesto zde ale dojde k výběru, Guðrún si vybere Bolliho, přestože na základě jejích vyjádření lze tvrdit, že nejvíce ze všech milovala Kjartana. V druhé sáze se nedá hovořit o tom, že by všichni zúčastnění k sobě chovali milostné city. Na základě skutečností, které se dozvídáme by se dalo říci, že obě ženy k Þormóðovi chovaly upřímné city, avšak z jeho strany nebyly opětovány ani k jedné z nich a narozdíl od prvního příkladu milostného trojúhelníku, zde si Þormóð nikoho nevybral. Společnými rysy bych zde označila to, že ani jeden milostný trojúhelník nedopadl dobře. Kromě toho se v obou případech

setkáváme s odmítnutými ženami, které si takové zacházení nenechají líbit a pomstí se. V případě Guðrún se jedná o vyprovokování k vraždě její první lásky (Kjartana) a poté je kvůli pomstě za její popud k útoku zavražděn i její manžel (Bolli), takže pak zůstává sama. V případě Þormóða se mu jeho lstivé chování nevyplatí, jelikož Þorbjörg si nenechá takové chování líbit a přijde mu do snu se žárlivou scénou. Jeho tak rozbolí oči, že splní Þorbjörg to, co si žádá a znovu ji věnuje verše, které prvně věnoval jí, ale pak je změnil pro Þordís. Þormóð nakonec zůstává také sám.

Několikrát se v různých ságách objevil motiv žárlivosti. S žárlivostí již zmiňované Þorbjörg je možné srovnat i žárlivost postavy Auð ze *Ságy o lidech z Lososího údolí*. Její muž Þórð ji opustil, protože chtěl být s Guðrún. Před svědky na sněmu o ni prohlásil, že nosí kalhoty, což byl důvod se se ženou rozvést a zároveň ji to zahanbilo. Jelikož se nikdo z jejích bratrů k pomstě neměl, rozhodla se jednat sama a vydala se napadnout Þórða ve spánku. Nezabila ho, pouze mu ublížila. On na to nijak nereagoval, protože chápal, že si takovou pomstu Auð za zostuzení zaslouží. Nijak se ji za to nemstil, stejně jako se Þormóð nemstil Þorbjörg za to, že mu ublížila. Z toho vyplývá, že si oba muži uvědomili svou chybu, která spočívala v tom, že ublížili ženám, které je milovaly. Zároveň je to oba stálo nějakou fyzickou ztrátou. Þormóðova byla pouze dočasná bolest očí, ale Þórð byl zraněn mečem a už nikdy jeho ruka nefungovala tak jako dřív. Dalším příkladem žárlivosti je i postava Jórunn, které manžel přivede do domu otrokyni, se kterou si později pořídí dítě. Jórunn s otrokyní se nesnesou a dojde k malé potyčce, kde jedna druhou uhodí a nadávají si. Tento problém však vyřeší muž domu, který nechá otrokyni vystěhovat a postará se o ni, aniž by s jeho ženou musely být pod jednou střechou.

Kromě bolesti očí v *Sáze o pobratimech* máme k dispozici ještě jeden příklad somatických projevů emocí, a to projev týkající se změny barvy. A to konkrétně v *Sáze o lidech z Lososího údolí*, kde Guðrún zčervená, jelikož se dozví o konverzacích Kjartana se sestrou norského krále a o tom, co se o nich povídá, jak se k sobě hodí. Tvrdí, že mu přeje dobrou ženu, ale konverzaci utne a zčervená. Zčervenání je projevem hněvu. (Pojetí těla a duše) Z toho lze soudit, že se jedná o další projev žárlivosti. Zásadní spojitostí mezi těmito třemi příklady je i to, že pocit žárlivosti nebo žárlivou scénou a následnou pomstu pociťovala a vykonávala vždy žena. V této sáze je ještě jedna zmínka o změně barvy, a to opět u postavy Guðrún, která změní barvu, když Kjartan oznámí, že čestné místo u stolu zaujme jeho žena a ne Guðrún. Není zde řečeno, jakou barvu Guðrún má, ale hovoří se zde o změně barvy, přičemž vzhledem ke kontextu lze předpokládat, že to bylo také ze vzteku.

Společnými charakteristickými rysy mezi Guðrún ze *Ságy o lidech z Lososího údolí* o Auð ze *Ságy o Gíslim* je tragický konec jejich manželů. Přestože Auð má v příběhu pouze jednoho manžela, kterému je věrná a je s ním přes všechny nástrahy a Guðrún má za svůj život manžely čtyři, obě o ně nakonec tragicky přijdou. Auðin manžel Gíslir je na konci příběhu zabit, stejně jako Guðrúnin třetí manžel Bolli a její nejvíce milovaný Kjartan. Zde lze polemizovat, zda jí tato ztráta opravdu ublížila, když právě ona byla ta, která za toto vraždění nesla velkou část odpovědnosti. Mimo to její druhý manžel tragicky utonul, stejně jako její poslední manžel. Obě ženy mají proto společné to, že nakonec zůstaly samy.

6.3 Komparace formy projevů

V příložených tabulkách lze nalézt shrnutí projevů milostných citů, které jsou rozdělené na základě formy, ve které jsou prezentovány čtenáři. Jedná se celkem o tři formy: projevy lásky sdělované vypravěčem, projevy lásky zprostředkované činy a projevy lásky skrze přímou řeč, v těchto tabulkách již city nejsou rozdělovány na pozitivní a negativní.

Z dat, které zde máme k dispozici lze vyvodit, že nejpoužívanějšími formami jsou vyvození z děje a přímá řeč, tyto dvě formy spolu navzájem souvisí, protože popis děje právě dokresluje přímou řeč a dotváří celkový obraz příběhu. Naopak nejméně používaným prostředkem pro sdělování emočně zabarvených skutečností, je komentář vypravěče. Tento závěr potvrzuje tvrzení o tom, že vypravěč je neutrální a nepopisuje niterní záležitosti postav ság.¹³⁰ Dále je třeba podotknout, že nejvíce emočních projevů se nachází v *Sáze o lidech z Lososího údolí*, to lze názorně vyvodit z tabulek. Dalo by se tvrdit, že tato v této sáze jsou milostné city a vztahy jedním z hlavních motivů příběhu.

¹³⁰ Novotná M. *Pojetí těla ve staroseverské literatuře*. Str. 156

7 Výsledky

Vztah Auð a Gíslího v *Sáze o Gíslim* svou charakteristikou připomíná vztahy v rytířských románech. Jak bylo již řečeno, rytířský román popisuje příběh hrdiny, který vykonává odvážné činy ve jménu své milé. Nedá se přesně říci, že by to tak v *Sáze o Gíslim* bylo, ale můžeme zde nalézt podobnosti. Gíslí byl sice označen za psance, a ne za hrdinu, ale dařilo se mu unikat svému osudu a smrti a ve svém vlastním slova smyslu hrdinou byl. Dařilo se mu pomocí lstí a chytrosti unikat a během toho, co byl na útěku se vracel za svou ženou a snažil se, aby mohli být co nejvíce spolu. Nejen základní potřebu zůstat naživu, ale i potřebu poskytnout své ženě co nejhezčí manželství dával na vysoké příčky toho, co musí dokázat. Nejen proto se vracel, zároveň nám vypravěč dává najevo, že mu jeho žena chyběla.

Rodové ságy, na kterých jsem založila tuto práci mají jednoho či dva hlavní protagonisty. Jedná se vždy o postavu, které se příběh a dějová linie věnuje nejvíce. V *Sáze o Gíslim* je to Gíslí, v *Sáze o pobratimech* je jsou to oba protagonisté Þormóð a Þorgeir. Þorgeir je odvážným hrdinou, který se vydává na cesty a zažívá mnohá dobrodružství a Þormóð se zase věnuje ženám. Kdyby se spojili oba do jedné osobnosti, měli by v sobě vlastnosti typického rytíře či hrdiny. *Sága o lidech z Lososího údolí* je v tomto kontextu specifická, protože svým rozsahem je těžké najít pouze jednoho hrdinu. Příkláněla bych se zde ale k názoru, že za hlavní postavu by se zde dala považovat Guðrún, protože se jí příběh věnuje nejvíce. Není sice hrdinkou na základě charakteristik, které známe z hrdinského románu či ságy, ale lze ji považovat za hlavní protagonistku, které se věnuje i nejvíce zmínek o milostných citech. Je hlavní postavou společně tedy s Oláfem, Kjartanem a Bollim, kteří by mohli být považováni za hrdiny. Minimálně Oláf a Kjartan měli typické rytířské vlastnosti, oba byli odvážní, schopní, chytří, čestní a zdatní v boji. Přestože Kjartan byl nejdříve zamilovaný do Guðrún, když se oženil s Hrefnou, ke Guðrún se již nechoval tak vřele, a naopak veškerou svou pozornost věnoval své manželce. Vztah mezi partnery je v rytířských ságách postaven zejména na respektu a vzájemné úctě, tudíž zde je vidět další podobnost mezi rytířskými a rodovými ságami.¹³¹ Mimo to lze pracovat s myšlenkou, že překlady rytířských ság zásadně ovlivnily projevy emocí ve staroseverských ságách.

Sága o pobratimech je specifickým typem rodové ságy, to lze vyvodit z poznatků, které jsme se dozvěděli. Její příběh není přímo o rodu, dozvídáme se zde sice o příbuzných, ale pro děj příběhu nejsou důležití. Důležitý je spíše příběh dvou hlavních hrdinů a jejich cesty životem, aniž by se usadili a založili rodinu.¹³² Podle chování dvou hlavních

¹³¹ Ivánková. *Staroseverské rytířské ságy a jejich proměny*. Str.75

¹³² Gos. *Women as a source of heilræði, „sound counsel“: Social Meditation and Community Integration*. in *Fótbædra saga*. Str. 282

protagonistů lze usuzovat, že pocity mužů v této sáze byly mnohem důležitější než pocity žen. Þorgeir bere klanění se ženám jako akt, který by byl pod jeho úroveň a Þormóð si s ženami pouze zahrává a nezáleží mu na tom, že oběma ublíží. To je mimo jiné důkazem jejich misogynních pohnutek.

Co se emocí obecně týče, tak společným jevem pro všechny ságy jsou somatické projevy emocí. V mnou vybraných ságách můžeme nalézt jen jeden příklad, který je dostatečný pro prokázání podobnosti. Jedná se o žárlivou scénu Þorbjörg poté, co Þórðr věnuje její báseň jiné ženě. Zjeví se mu ve snu, uhrane ho a dokud svá slova neodvolá, tak ho nepřestanou bolet oči. Pro zkoumání milostných emocí je tato část velmi důležitá, protože prokazuje, že Þorbjörg Þormóða opravdu milovala, ale on ji ne. Projevem její zhrzené lásky je právě tato scéna. Přestože většina somatických projevů emocí, se kterými se obecně v příbězích setkáváme jsou vlastní, tedy že někdo cítí smutek, žal nebo vztek, a to se pak projevuje na jeho těle. Tento příklad by mezi nimi měl být rozhodně zařazen, přestože je seslán od jiné osoby. Zároveň je možné ho chápat jako projev pocitu viny, protože tak je bolest očí chápána.¹³³

Výše zmíněný příklad o bolesti očí by měl být také porovnán s jinými případy, kdy byla magie použita v souvislosti s láskou. Magie je většinou prostředkem žen, které ji často používají na základě emocí. Nejčastějšími emocemi, které jsou pohonem pro užití magie jsou právě žárlivost, jako v případě Þorbjörg, pýcha a vztek. Ženy také používaly magii jako prostředek pro ochranu svých milenců, když šli do boje,¹³⁴ ale takový příklad nám vybrané rodové ságy nenabízí.

Milostné verše, které jsou zmiňovány například v *Sáze o pobratimech*, v sobě mají také jistou podobnost s rytířskou epikou. V rytířské epice lze nacházet příklady toho, kdy se muž dvoří dámě skrze milostnou poezii. Stejně tak jako Þormóð opěvuje Þorbjörg, tak opěvovali rytíři předměty svého zájmu. Na Islandu byly milostné verše zakázány a Þormóðovi hrozil postih, o tom se však sága nezmiňuje.¹³⁵

Lze souhlasit s tvrzením Giselle Gos, která ve svém bádání došla k závěru, že mužští protagonisté jsou mnohem důležitější než ženské postavy. Jako příklad udává to, že v *Sáze o pobratimech* nefigurují mnoho důležitých ženských postav. Þormóðova matka je zde pouze jmenována a Þorgeirova matka se objeví pouze krátce, když jeho otec zemře. Ani jeden z bratrů nemá sestru, ani žádnou jinou důležitou ženskou postavu ve svém okolí.

¹³³ Novotná M. *Pojetí těla ve staroseverské literatuře*. Str. 171

¹³⁴ Friðriksdóttir. *Women's Weapons: A Re-Evaluation of Magic in the Íslendingssögur*. Str.433

¹³⁵ Gos. *Women as a Source of heilræði, 'sound counsel': Social Mediation and Community Integration in Fósbrædra saga*. Str. 295

Zdůrazňuje, že ani Þormóðovy milostné aféry nikdy neskončí vztahem. Přestože se ženy v sáze nacházejí, nehrají pro děj zásadní roli.¹³⁶ Nicméně moje výsledky bádání ukazují, že ženy a ženské city hrají v rodových ságách velmi důležitou roli a *Sága o pobratimech* je spíše výjimkou.

¹³⁶ Gos. *Women as a Source of heilræði, 'sound counsel': Social Mediation and Community Integration in Fósbrædra saga*. Str. 282

8 Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat tři mnou vybrané ságy z hlediska emocionálních projevů, a to zejména projevů lásky a milostných citů. Výběr ság se skládal ze tří rodových ság, které spojuje mnoho společných charakteristik, což bylo ku prospěchu, jelikož jsem se v dílech zaměřovala na projevy citů a nebylo zde mnoho elementů, které by bylo třeba brát v potaz. Zaměřila jsem se na dva typy projevů lásky, a to skrze vypravěčský komentář, který vždy dává k dispozici vypravěč příběhu a skrze popisy činů literárních postav, které indikují milostné city mezi nimi. Je třeba podotknout, že emoce a milostné projevy nejsou hlavním tématem ság a příběhy se většinou dotýkají jiných témat, ale pro analýzu a východisko jsou data dostačující.

Po vyhledání veškerých projevů, které se v textech nacházejí, jsem je rozčlenila do kategorií podle formy, tedy na vypravěčský komentář a skrze popisy činů a dále na pozitivní a negativní, přičemž pozitivní zpravidla znamenaly popisy šťastných vztahů, šťastných manželství nebo zalíbení a náklonnosti. Naopak ty negativní obsahovaly zpravidla pomstu z lásky či uraženou ješitnost a žárlivost. Došla jsem k závěru, že negativní projevy emocí jsou popisovány mnohem detailněji a je jim v ságách věnován větší prostor než těm pozitivním. Toto tvrzení dokazuje množství žárlivých scén a důležitost pomsty pro postavy v příbězích, ve zmíněných případech většinou pomsta za uraženou ješitnost. Dokazuje to, co bylo tehdy pro společnost důležité, spravedlnost a ctnost. Projevy těchto emocí jsou pro soudobou narativní strukturu příběhu zajímavější než harmonie příběhu, kde se nic zajímavého pro čtenáře nebo posluchače neděje.

V další části jsem se rozhodla porovnat tyto tři vybrané ságy na základě zkoumaných jevů. Účelem komparace bylo nalézt podobnosti v projevech a vyvodit z nich zákonitosti a samozřejmě i naopak, nalézt rozdíly, popsat je a zobecnit. K tomuto účelu a pro přehlednou orientaci jsem zde znovu užila rozdělení na pozitivní a negativní emoce. Zde jsem došla k závěru, že milostný trojúhelník není výjimkou ve staroseverských ságách, jelikož ho lze najít hned ve dvou ze tří mnou vybraných prací. Dále co se týče této tematiky, milostný trojúhelník lze v obou případech chápat jako spojený s negativními emocemi, kdy ani jeden z příkladů nedopadne šťastně. Mimo to se zde nacházejí podobnosti v projevech žárlivosti a zhrzené lásky. V obou případech se ženská hrdinka pomstí muži za to, že jí bylo ublíženo. Zde je jasná spojitost v tom, že se žárlivostí jsou vždy spojovány ženy.

V poslední části výsledků jsem porovnávala mnou dosažené bádání s již publikovaným bádáním mnoha vědců, kteří se zaměřovali na projevy lásky a milostných citů v ságách, na zkoumání jiných projevů emocí v ságách nebo na zkoumání emocí v jiných

typech literatury než v ságách. Pozorovala jsem podobnosti a rozdíly v bádání a následně z toho vyvodila zákonitosti. Tímto jsem došla k závěru, že postavy rodových ság, které jsem v této práci popisovala mají mnoho společných rysů s rytířským románem, přestože v rytířském románu jsou milostné city vyjadřovány mnohem explicitněji. Na základě komparace těchto děl a porovnání s dosavadním bádáním např. Sif Rikhardsdóttir to potvrzuje argument, že ženy byly spíše spojovány s emočními projevy lásky, protože pro muže to byla tehdy ukázka slabosti. Změna pohledu na projevy emocí z mužské perspektivy přináší rytířské ságy, jejichž ústní tradice byla ovlivněna rytířským románem¹³⁷

Závěrem bych chtěla říci, že pokud rozumíme literárním textům určité doby jako odrazu tehdejší společnosti, projevy milostných citů a láska nebyly pro staroseveřany velmi důležitým tématem, přesto ale by nemělo být přehlíženo. Přestože střídmě, v každé sáze je toto téma obsaženo a zmíněno. Mnohem důležitější byla pro staroseveřany vážnost ve společnosti a dosažený společenský status, kterého lze ale dosáhnout i sňatkem, pomsta a úcta. Projevy milostných citů byly spíše záležitostí žen než mužů. Forma vyjadřování emocí v ságách je specifická. Přesto, že ságový styl je emočně úsporný, tak lze při detailní analýze pozorovat, že emoce jsou v ději zakomponovány, byť jsou vyjádřeny úsporněji než v soudobých rytířských románech.

Bibliografie

Primární literatura

Sága o lidech z lososího údolí. Staroislandské ságy. 2022 (překl. Ladislav Heger) Praha: Garamond.

Sága o Gíslim. Staroislandské ságy. 2022 (překl. Ladislav Heger) Praha: Garamond.

¹³⁷ Rikhardsdóttir. *Emotion in Old Norse Literature.* Str.175-176

The Sagas of Kormák and the Sworn Brothers. 1949. Princeton: Princeton University Press.

Sekundární literatura

Derry, Thomas Kingston. 2000. *History of Scandinavia: Norway, Sweden, Denmark, Finland, and Iceland*. 10 ed. University of Minnesota Press.

Forte, Angelo, Richard Oram, and Frederik Pedersen. 2005. *Viking Empires*. Cambridge University Press.

Friðriksdóttir, Katrín J. 2009. "Women's Weapons: A Re-Evaluation of Magic in the Íslendingsögur." *Scandinavian Studies* no.4 81: 409-436. University of Illinois Press.

Gos, Giselle. 2009. "Women as a Source of heilræði, 'sound counsel': Social Mediation and Community Integration in Fósbræðra saga." *The Journal of English and Germanic Philology* no.3: 108: 281-300. University of Illinois Press.

Guðmundsdóttir, Aðalheiður. 2016. "'How Do You Know If It Is Love or Lust?' On Gender, Status, and Violence in Old Norse Literature". *Interfaces: A Journal of Medieval European Literatures*, no.2:189-209. <https://doi.org/10.13130/interfaces-6982>.

Ivánková, Markéta. 2017. "Staroseverské rytířské ságy a jejich proměny." *Svět literatury* 56: 73-86.

Ljungqvist, Fredrik Charpentier. 2015. "Rape in the Icelandic Sagas: An Insight in the Perceptions about Sexual Assaults on Women in the Old Norse World." *Journal of Family History*. vol. 40 no. 4: 431-447.

Miller, William Ian. 1993. *Humiliation: And Other Essays on Honor, Social Discomfort, and Violence*. Cornell University Press.

Novotná, Hedvika, Ondřej Špaček, and Magdaléna Šťovíčková Jantulová (eds.). 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy.

Novotná, Marie. 2019. *Pojetí těla ve staroseverské literatuře*. Herrmann a synové.

Ríkhardsdóttir, Sif. 2017: “Medieval Emotionality: The ‘Feeling’ Subject in Medieval Literature.” *Comparative Literature* 69, no. 1:74–90. <http://www.jstor.org/stable/44211322>.

Ríkhardsdóttir, Sif. 2017. *Emotion in Old Norse Literature*. Boydell & Brewer.

Þorgeirsdóttir, Brynja. 2023: “Grotesque Emotions in Old Norse Literature: Swelling Bodies, Spurting Fluids, Tears of Hail.” *Emotional Alterity in the Medieval North Sea World*.” 17-42.

“Staroseverština: Jazykové perličky.” 2021.

<https://www.severskejazyky.cz/staroseverstina/jazykove-perlicky/>.